

LUONNOS

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi yleisistä kielitutkinnoista annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi yleisistä kielitutkinnoista annettua lakia.

Lakiin lisättäisiin säännökset vilpillisen menettelyn ja järjestyksen rikkomisen seuraamuksista. Jos tutkinnon suorittaja syyllistyisi vilpilliseen menettelyyn, vilpin yritykseen tai niissä avustamiseen taikka muutoin rikkoisi järjestystä tutkintotilaisuudessa, hänen tutkintosuorituksensa voitaisiin katsoa hylätyksi. Lisäksi hän voisi menettää oikeutensa osallistua kyseisen kielen tutkintoon kuuden kuukauden ajaksi. Asiasta tekisi päätöksen Opetushallitus. Päätöksestä olisi valitusoikeus.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan täsmennettäväksi yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikuntaa, tutkinnon järjestäjiä ja arvioijia koskevia säännöksiä tekemällä enimmäkseen teknisluonteisia tarkistuksia ja siirtämällä nykyisin asetuksessa säädettyjä asioita lain tasolle. Samalla täsmennettäisiin ja päivitetäisiin lain säännöksiä arvioija- ja tutkintorekistereistä, tutkintomaksusta ja muutoksenhausta.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2023.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIAALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi.....	3
2.1 Yleiset kielitutkinnot ja niiden suorittaminen	3
2.2 Yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunta	6
2.3 Yleisten kielitutkintojen järjestäminen	7
2.4 Tutkintosuoritusten arviointi	8
2.5 Arvioijarekisteri ja yleisten kielitutkintojen tutkintorekisteri	8
2.6 Yleisten kielitutkintojen rakenne	9
2.7 Yleisten kielitutkintojen rooli Suomen kansalaisuutta haettaessa.....	9
2.8 Tutkintojärjestelmän toimiminen käytännössä.....	10
3 Tavoitteet	10
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	10
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	10
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	11
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset	11
4.2.2 Viranomaisvaikutukset.....	12
4.2.3 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset.....	12
4.2.4 Tietosuojavaikutukset	13
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	16
6 Lausuntopalaute	16
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	16
8 Lakia alemman asteinen sääntely	25
9 Voimaantulo	25
10 Toimeenpano ja seuranta	25
11 Suhde muihin esityksiin.....	25
12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	26
LAKIEHDOTUS	31
laki yleisistä kielitutkinnoista annetun lain muuttamisesta	31
LIITTEET	35
RINNAKKAISTEKSTI.....	35
laki yleisistä kielitutkinnoista annetun lain muuttamisesta	35
ASETUSLUONNOS	41
Valtioneuvoston asetus yleisistä kielitutkinnoista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta.....	41

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

Yleisistä kielitutkinnoista annettua lakia (964/2004) on tarpeen päivittää, jotta se vastaisi tutkintojen järjestämisessä ilmeneviin käytännön haasteisiin. Tutkintojärjestelmässä toimivien tahojen kannalta tutkinnon suorittajien vilpilliset menettelyt ja järjestyksen rikkomiset ovat olleet hankalia, koska voimassa olevassa lainsäädännössä ei ole säännöksiä siitä, miten näissä tilanteissa menetellään. Myös tutkinnon suorittajan näkökulmasta on ongelmallista, ettei voimassa olevassa lainsäädännössä ole säännöksiä siitä, mitä vilpillisestä menettelystä seuraa. Lisäksi vilppiepäilyt aiheuttavat paljon lisätyötä tutkintojärjestelmän toimijoille. Tämän vuoksi lainsäädäntöä on tarpeen täydentää vilpillisen menettelyn ja järjestyksen rikkomisen seuraamuksilla.

Lakia on myös tarpeellista päivittää siten, että siinä huomioidaan muun lainsäädännön muutokset, kuten Euroopan unionin yleinen tietosuoja-asetus (EU) 2016/679 (jäljempänä tietosuoja-asetus), jota on alettu soveltaa 25 päivänä toukokuuta 2018. Tietosuoja-asetuksen voimaantulo edellyttää henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten tarkistamista. Tammikuussa 2019 voimaan tullut tietosuojalaki (1050/2018) täsmentää ja täydentää tietosuoja-asetusta ja sen kansallista soveltamista. Kyseisellä lailla kumottiin henkilötietolaki (523/1999), johon yleisistä kielitutkinnoista annetussa laissa nykyään viitataan.

Samalla päivitetään lain säännöksiä yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunnasta, tutkinnon järjestäjistä ja arvioijista. Yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunnan asettamisesta ja kokoonpanosta säädetään nykyisin sekä laissa että sen nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa yleisistä kielitutkinnoista (1163/2004). Näiltä osin lakia on tarpeen tarkentaa ja selkeyttää sekä vähentää sen ja asetuksen päällekkäisyyttä.

Lisäksi päivitetään muun muassa lain säännöksiä tutkintomaksuista ja muutoksenhausta.

Esitys on valmisteltu virkatyönä opetus- ja kulttuuriministeriössä yhteistyössä Opetushallituksen kanssa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö pyysi xx päivätyllä pyynnöllä lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle koskien yleisistä kielitutkinnoista annetun lain muutosta. Lausuntopyyntö lähetettiin ...

Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat julkisessa palvelussa osoitteessa <https://okm.fi/kaikki-okm-hankkeet> tunnuksella OKM052:00/2021.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Yleiset kielitutkinnot ja niiden suorittaminen

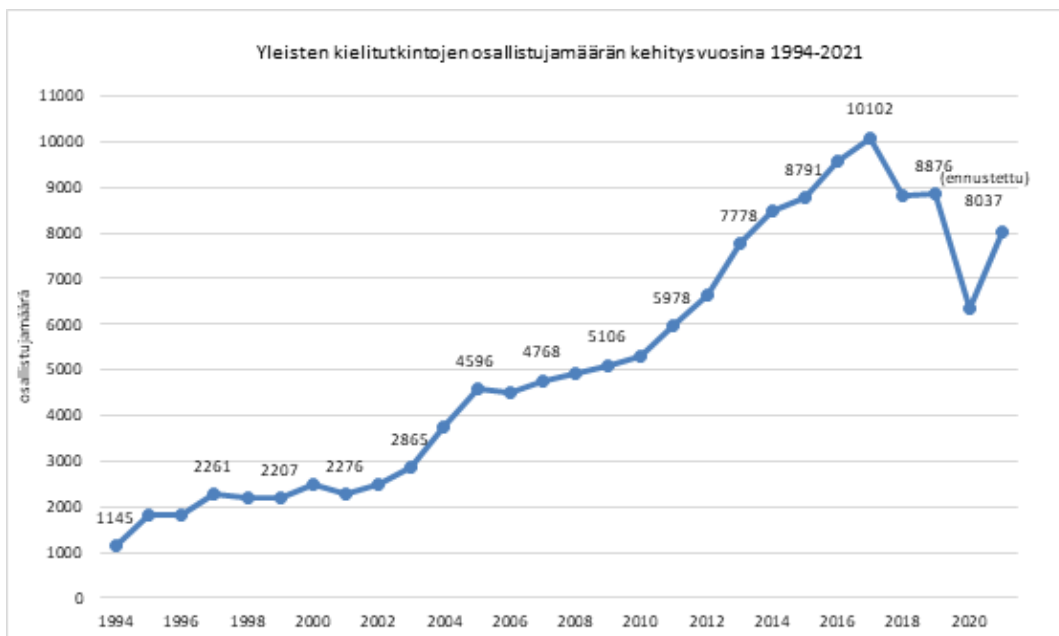
Yleisillä kielitutkinnoilla tarkoitetaan kielitaidon hankkimistavasta riippumatonta toiminnallisen kielitaidon osoittamiseksi järjestettyä tutkintoa. Yleisissä kielitutkinnoissa mitataan kielen osaamista sellaisissa käytännön tilanteissa, joissa joudutaan puhumaan, kuuntelemaan, kirjoittamaan tai lukemaan jotain vierasta kieltä. Tutkinnot on tarkoitettu aikuisille ja niihin voi osallistua kuka tahansa riippumatta siitä, miten ja missä hän on kielitaitonsa hankkinut. Yleisiä kielitutkintoja järjestetään perus-, keski- ja ylimmällä tasolla. Yleisistä kielitutkinnoista säädetään

yleisistä kielitutkinnoista annetussa laissa ja yleisistä kielitutkinnoista annetussa valtioneuvoston asetuksessa.

Yleisestä kielitutkintojärjestelmästä, sen kehittamisestä ja valvonnasta vastaa yleisistä kielitutkinnoista annetun lain 2 §:n 1 momentin mukaan Opetushallitus. Opetushallitus voi tehdä yleisten kielitutkintojen laatimiseen ja arviointiin liittyviä sopimuksia korkeakoulujen kanssa. Opetushallitus on sopinut Jyväskylän yliopiston Soveltavan kielitutkimuksen keskuksen kanssa muun muassa yleisissä kielitutkinnoissa käytettävien testien laatimisesta ja tutkintasuoritusten arvioinnin koordinoinnista. Opetushallitus päättää lain 6 §:n 2 momentin mukaan yleisten kielitutkintojen perusteista, tutkintokielistä sekä tutkinnoissa käytettävistä testeistä.

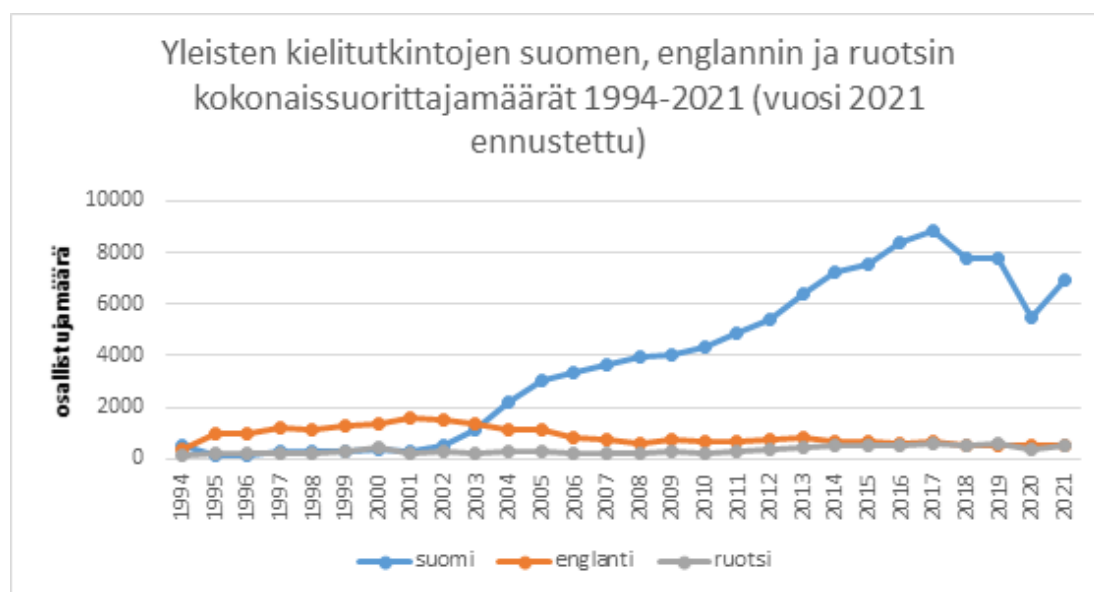
Yleisiä kielitutkintoja järjestetään yhdeksässä kielessä: englanti, suomi, ruotsi, venäjä, saksa, ranska, espanja, italia ja pohjoissaame. Kielitutkintoja järjestetään tällä hetkellä 1–6 kertaa vuodessa tutkintokielestä ja -tasosta riippuen. Tutkintoja suoritetaan vuosittain noin 9 000 kappaletta. Eniten suoritetaan suomen kielen keskitason tutkintoja, joiden suorittajien määrä on kasvanut suuresti kesällä 2003 voimaan tulleen kansalaisuuslain (359/2003) myötä. Kyseisen lain 13 §:ssä säädetään kansalaistamisen yleisistä edellytyksistä. Säännöksen 1 momentin 6 kohdan mukaan ulkomaalaiselle myönnetään hakemuksesta Suomen kansalaisuus, jos hakemusta ratkaistaessa hänellä on suomen tai ruotsin kielen tyydyttävä suullinen ja kirjallinen taito tai näiden sijasta vastaavan tasoinen suomalaisen tai suomenruotsalaisen viittomakielen taito (kielitaitoedellytys). Saman lain 17 §:n mukaan kielitaitoedellytyksen täyttäminen voidaan osoittaa muun muassa suorittamalla yleinen kielitutkinto taitotasolla kolme (keskitaso).

Vuoteen 2017 asti yleisten kielitutkintojen suorittajamäärät kasvoivat tasaisesti (kuvio 1). Huippuvuosien 2016 ja 2017 jälkeen osallistujamäärät näyttivät vakiintuvan vuoden 2015 tasolle, mutta vuonna 2020 ja 2021 koronapandemian tuomat rajoitukset vaikeuttivat tutkintojen järjestämistä ja suorittajamäärät jäivät selkeästi vähäisemmiksi aikaisimpiin vuosiin verrattuna.

Kuvio 1.

Suomen kielen keskitason tutkinnon suorittaminen on edelleen suosituin tapa osoittaa Suomen kansalaisuuden hakemiseen edellytettävä kielitaito. Suomen kielen jälkeen seuraavaksi suoritetuin tutkintokieli on englanti, mutta ruotsin kielen suorittajamäärät lähestyvät englannin kielen suorittajamääriä vuositasolla tarkasteltaessa. Ruotsin kielen tutkintojen kasvava suorittajamäärä kertoo siitä, että osa etenkin ruotsinkielisillä alueilla asuvista maahanmuuttajista suorittaa ruotsin kielen tutkinnon kansalaisuuden hakemista varten (kuvio 2).

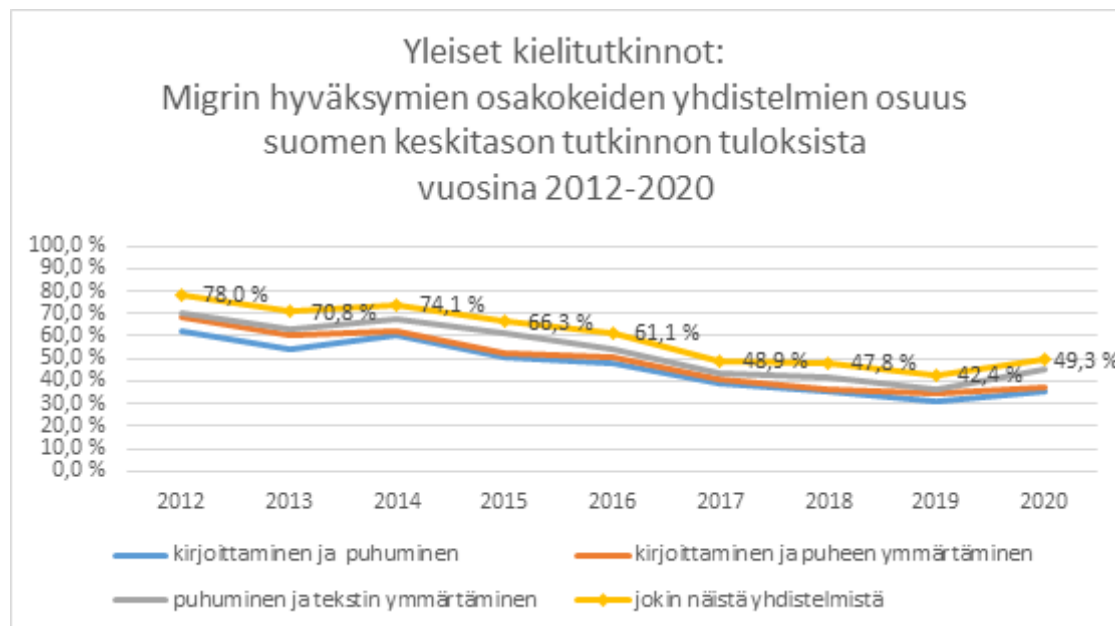
Kuvio 2.

Yleisten kielitutkintojen suomen kielen keskitason suorittajien tutkintotuloksissa on tapahtunut merkittävä muutos viimeisten vuosien aikana. Suomen kielen keskitason tutkintoon osallistuvista entistä pienempi osa pystyy osoittamaan kansalaisuuden hakemisen edellyttämän kielitaidon (kuvio 3). Maahanmuuttovirasto katsoo, että kansalaisuuden saamiseen riittää, kun henkilö on suorittanut jonkin seuraavista osakokeiden yhdistelmistä vähintään taitotasolla kolme:

- 1) puhuminen ja kirjoittaminen,
- 2) puheen ymmärtäminen ja kirjoittaminen tai
- 3) tekstin ymmärtäminen ja puhuminen.

Vuonna 2012 lähes 80 prosenttia kansalaisuutta hakevista saavutti Maahanmuuttoviraston (Migri) asettaman vaatimuksen kansalaisuudelle asetetusta kielitaidosta. Vuonna 2020 suomen kielen keskitason tutkintoon osallistuvista kansalaisuuden hakijoista vain noin 49 prosenttia

pystyi osoittamaan kansalaisuuden hakemiseen edellytettävän kielitaidon. Osallistujilta kerättävistä taustatiedoista ilmenee, että useat tutkinnon suorittajat osallistuvat liian aikaisin kielitutkintoon, jolloin kielitaito ei vielä ole keskitason tutkintovaatimusten mukainen.

Kuvio 3.

2.2 Yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunta

Opetushallituksen yhteydessä toimii yleisistä kielitutkinnoista annetun lain 3 §:n 1 momentin mukaan yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunta, jonka Opetushallitus asettaa viideksi vuodeksi kerrallaan. Tutkintotoimikunnan tehtävänä on hyväksyä tutkintosuoritusten tarkistusarvioinnit, käsitellä yleisten kielitutkintojen kehittämiseen liittyviä periaatteellisia ja tärkeitä asioita sekä tehdä aloitteita kielitutkintojen kehittämiseksi.

Yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunnassa on yleisistä kielitutkinnoista annetun valtioneuvoston asetuksen 1 §:n 1 momentin mukaan enintään yhdeksän Opetushallituksen nimeämää jäsentä. Jäsenten tulee edustaa ainakin kielen opetuksen, kielitaidon testauksen ja työelämässä tarvittavan kielitaidon asiantuntemusta. Opetushallitus määrää jäsenten keskuudesta puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tutkintotoimikunnan toimikaudeksi. Tutkintotoimikunnan sihteerin ja toimistotehtävät hoidetaan Opetushallituksessa virkatyönä. Opetushallitus päättää yleisistä kielitutkinnoista annetun lain 3 §:n 3 momentin mukaan tutkintotoimikunnan jäsenten palkkioista.

Tutkintotoimikunnan jäsenet toimivat yleisistä kielitutkinnoista annetun lain 3 §:n 4 momentin mukaan virkavastuulla. Jäsenen esteellisyyteen sovelletaan, mitä hallintolain (434/2007) 27–29 §:ssä säädetään.

Tutkintotoimikunta voi yleisistä kielitutkinnoista annetun valtioneuvoston asetuksen 1 §:n 3 momentin mukaan asettaa jaostoja tarkistusarviointeja koskevien päätösten valmistelua tai muita tehtäviä varten. Jaostoon nimetään puheenjohtaja ja enintään neljä muuta jäsentä. Jaoston jäsenet voivat olla tutkintotoimikuntaan kuulumattomia.

2.3 Yleisten kielitutkintojen järjestäminen

Yleisistä kielitutkinnoista annetun lain 4 §:n 1 momentin mukaan Opetushallitus sopii yleisten kielitutkintojen järjestämisestä enintään viiden vuoden määräajaksi kerrallaan. Sopimuksia voidaan tehdä korkeakoulujen, valtion virastojen ja laitosten kanssa ja sellaisten koulutuksen järjestäjien tai oppilaitosten ylläpitäjien kanssa, joilla on joko perusopetuslaissa (628/1998) tarkoitettu opetuksen järjestämislupa tai lukiolaissa (629/1998) tarkoitettu koulutuksen järjestämislupa, ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017) tarkoitettu tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupa taikka vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998) tarkoitettu oppilaitoksen ylläpitämislupa tai perusopetuksen järjestäjänä olevan kunnan tai kuntayhtymän sekä tarvittaessa muiden sellaisten rekisteröityjen yhteisöjen tai säätiöiden kanssa, joilla on riittävä asiantuntemus.

Sopimuksia tehtäessä on lain 4 §:n 2 momentin mukaan otettava huomioon, että tutkintotilaisuuksia on tarjolla alueellisesti riittävä määrä. Sopimuksen tekemisen edellytyksenä on, että järjestäjän käytettävissä on tutkintojen järjestämisen edellyttämä henkilöstö, tilat ja laitteet. Sopimus voidaan purkaa, jos tutkinnon järjestäjä laiminlyö sopimuksen mukaisia tehtäviään.

Tutkinnon järjestämistä koskevasta sopimuksesta tulee yleisistä kielitutkinnoista annetun valtioneuvoston asetuksen 6 §:n mukaan käydä ilmi ainakin seuraavat asiat: 1) kielet, joissa tutkintoja järjestetään; 2) tutkintotasot, joilla tutkintoja järjestetään; 3) tutkintojen järjestämipaikkakunnat; 4) tutkintojen järjestämiseen liittyvä yhteistyö muiden järjestäjien kanssa; 5) aika, jonka kuluessa tutkintosuoritukset on toimitettava arviointiin sekä 6) tutkintoihin liittyvän tiedotuksen ja neuvonnan järjestäminen.

Yleisten kielitutkintojen järjestäjän tehtävät ovat rajoittuneet pääasiassa tutkintotilaisuuksien käytännön organisointiin. Tutkinnon järjestäjän tehtävänä on yleisistä kielitutkinnoista annetun lain 5 §:n 1 momentin mukaan järjestää tutkinnot sopimusehtojen mukaisesti, tiedottaa tutkinnoista niin, että tutkintoihin osallistuminen on tasapuolisesti mahdollista kaikille kansalaisryhmille, toimittaa tutkintosuoritukset arvioitaviksi sekä toimittaa opetustoimen viranomaisille niiden tarvitsema tieto tutkintojen järjestämisestä.

Yleisten kielitutkintojen järjestäjä perii tutkintoon osallistuvilta yleisistä kielitutkinnoista annetun lain 11 §:n mukaan tutkintomaksun. Tutkintomaksujen määräytymisen pohjana käytetään tutkintotilaisuuksien järjestämisestä aiheutuvia keskimääräisiä kustannuksia. Tutkintomaksun määrästä eri taitotasoilla säädetään opetusministeriön asetuksella noudattaen mitä valtion maksuperustelaissa (150/1992) julkisoikeudellisista suoritteista perittävistä maksuista säädetään. Tutkinnoista perittävä kiinteä maksu on yleisistä kielitutkinnoista perittävistä maksuista annetun opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen (1002/2020) 1 §:n mukaan perustason tutkinnosta 120 euroa, keskitason tutkinnosta 140 euroa ja ylimmän tason tutkinnosta 180 euroa. Nykyinen maksuasetus on voimassa 30.6.2022 asti. Opetus- ja kulttuuriministeriö valmistelee parhaillaan uuden maksuasetuksen antamista.

Nykyisessä laissa ei ole säännöksiä tutkintomaksun palauttamisesta, mikä on aiheuttanut käytännössä epäselvyyksiä.

2.4 Tutkintosuoritusten arviointi

Yleisissä kielitutkinnoissa kielitaitoa arvioidaan yleisistä kielitutkinnoista annetun lain 6 §:n 1 momentin mukaan kuusiportaisella taitotasosteikolla. Yleisten kielitutkintojen tutkintosuorituksen arvioi arvioija. Arvioijana voi toimia henkilö, jolla on valtioneuvoston asetuksella säädetty kelpoisuus ja joka on hakemuksesta merkitty Opetushallituksen ylläpitämään arvioijarekisteriin. Yleisistä kielitutkinnoista annetun valtioneuvoston asetuksen 7 §:n 1 momentin mukaan tutkintosuoritusten arvioijilta edellytetään soveltuvaa ylempää korkeakoulututkintoa ja asianomaisen kielen aineenhallintaa sekä osallistumista Opetushallituksen hyväksymään arvioijakoulutukseen. Arvioijat toimivat virkavastuulla.

Yleisistä kielitutkinnoista annetun lain 9 §:n mukaan tutkintoon osallistuja saa todistuksen, joka sisältää osakoekohtaisen taitotasoarvion osallistujan suorituksesta kyseisellä tutkintokerralla.

Tutkintosuorituksen arviointia koskevaan päätökseen ei yleisistä kielitutkinnoista annetun lain 13 §:n 2 momentin mukaan saa hakea muutosta valittamalla. Tutkintosuorituksen arviointiin tyytymätön voi kuitenkin vaatia tutkintotoimikunnalta kirjallista tarkistusarviointia 14 päivän kuluessa siitä ajankohdasta, jolloin tutkinnon suorittajalla on ollut tilaisuus saada arvostelun tulokset sekä arvosteluperusteiden soveltaminen omalta kohdaltaan tietoonsa. Tarkistusarviointia koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Tarkistusarvioinnista peritään maksu, jonka määrästä säädetään opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksessa Opetushallituksen ja sen erillisyyksiköiden suoritteiden maksullisuudesta (1371/2021). Asetuksen 2 §:n 1 momentin 11 kohdan mukaan yleisistä kielitutkinnoista annetun lain 13 §:n 2 momentissa tarkoitettu tarkistusmaksu on 50 euroa per osakoe, joka kuitenkin palautetaan, jos vaatimus hyväksytään.

2.5 Arvioijarekisteri ja yleisten kielitutkintojen tutkintorekisteri

Yleisistä kielitutkinnoista annetun lain 8 §:n 1 momentin nojalla Opetushallitus ylläpitää yleisten kielitutkintojen arviointiin osallistuvista henkilöistä rekisteriä tutkintosuoritusten yhdenmukaisen arvioinnin tason turvaamiseksi. Pykälän 2 momentin mukaan rekisteriin talletetaan henkilön nimi, henkilötunnus, sekä kieli tai kielet, joita henkilö on oikeutettu arvioimaan. Lisäksi rekisteriin talletetaan tarpeelliset yhteystiedot.

Pykälän 3 momentin mukaan henkilö merkitään arvioijarekisteriin viiden vuoden ajaksi, ja merkintä voidaan hakemuksesta uusua, edellyttäen, että henkilö täyttää edelleen 7 §:ssä säädetty vaatimukset ja on käytännössä ylläpitänyt arviointitaitoaan. Jos henkilön suorittamissa arvioinneissa ilmenee olennaisia puutteita tai laiminlyöntejä, Opetushallitus voi arvioijaa kuultuaan poistaa merkinnän ennen määräajan päättymistä. Pykälän 4 momentissa todetaan, että arvioijarekisteriin sovelletaan lisäksi viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) ja henkilötietolain (523/1999) säännöksiä.

Opetushallitus perii yleisiä kielitutkintosuorituksia arvioimaan oikeutetun henkilön merkitsemisestä arvioijarekisteriin maksun, jonka määrä on 66 euroa. Maksusta säädetään Opetushallituksen ja sen erillisyyksiköiden suoritteiden maksullisuudesta annetun opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa.

Yleisistä kielitutkinnoista annetun lain 10 §:ssä säädetään yleisten kielitutkintojen tutkintorekisteristä. Pykälän 1 momentin mukaan Opetushallitus ylläpitää yleisten kielitutkintojen tutkintorekisteriä suoritettuja kielitutkintoja ja tutkintoihin sisältyviä osakoiteita koskevien tietojen säilyttämistä sekä yleisen kielitutkinnon toimivuuden seurantaa varten. Pykälän 2 momentin

mukaan rekisteriin talletetaan yleiseen kielitutkintoon osallistuneen nimi, henkilötunnus, kansalaisuus, sukupuoli, tutkinnon suorittamispaikka, tutkintokieli, saadut taitotasoarviot, tutkinto-kertojen ajankohta ja tarpeelliset yhteystiedot.

Pykälän 3 momentin mukaan tutkintorekisterin tiedot säilytetään 30 vuotta. Pykälän 4 momen-tissa todetaan, että tutkintorekisteriin sovelletaan lisäksi viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain ja henkilötietolain säännöksiä.

Esityksen valmistelun aikana on arvioitu arvioijarekisteriin ja yleisten kielitutkintojen tutkinto-rekisteriin sisältyvien henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteita, henkilötietojen olennaisuutta ja tarpeellisuutta suhteessa käsittelyn tarkoituksiin sekä säilytysajan tarvetta. Lisäksi on tarkis-tettu, sisältääkö laki vanhentuneita säädösviittauksia. Lain keskeiset muutostarpeet liittyvät re-kisterinpitäjää sekä rekisterien tietosisältöä koskevien säännösten tarkentamiseen sekä vanhen-tuneiden ja tarpeettomien säädösviittausten poistamiseen. Tietosuoja-asetukseen liittyviä pykä-läkohtaisia muutosehdotuksia käsitellään tarkemmin esityksen säännöskohtaisissa perusteluissa sekä tietosuojavaikutusten arviointia koskevassa kappaleessa 4.2.4.

2.6 Yleisten kielitutkintojen rakenne

Kielitutkintoja järjestetään perus-, keski- ja ylimmällä tasolla. Testeissä arvioidaan ainoastaan sitä, vastaako tutkinnon suorittajan suoritus kyseisen tason arviointikriteereitä.

Yleisissä kielitutkinnoissa on neljä osakoetta: puhuminen, kirjoittaminen, tekstin ymmärtämi-nen ja puheen ymmärtäminen.

2.7 Yleisten kielitutkintojen rooli Suomen kansalaisuutta haettaessa

Kansalaisuuslain (359/2003) 13 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaan ulkomaalaiselle myönnetään hakemuksesta Suomen kansalaisuus, jos hakemusta ratkaistaessa hänellä on suomen tai ruotsin kielen tyydyttävä suullinen ja kirjallinen taito tai näiden sijasta vastaavan tasoinen suomalaisen tai suomenruotsalaisen viittomakielen taito.

Kansalaisuuslain 17 §:n 1 ja 2 kohtien mukaan kielitaitoedellytyksen täyttäminen voidaan osoit-taa suorittamalla yleinen kielitutkinto taitotasolla kolme tai valtionhallinnon kielitutkinnon tyy-dyttävän taidon suullinen ja kirjallinen tutkinto. Lain 17 §:n 3 - 8 kohtien mukaan suomen kan-salaisuuden hakemiseen vaadittava kielitaito voidaan osoittaa myös opintojen kautta suoritta-malla: 3) perusopetuksen oppimäärä suomi tai ruotsi äidinkielenä tai toisena kielenä; 4) lukion oppilastutkinto, johon sisältyy hyväksytyt arvostetut suomen tai ruotsin äidinkielenä tai toi-sena kielenä; 6) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/1998) tarkoitettu suomen tai ruotsin kielellä suoritettu ammatillinen perustutkinto; 7) ammatillisesta aikuiskoulutuksesta an-netussa laissa (631/1998) tarkoitettu suomen tai ruotsin kielellä suoritettu ammattitutkinto tai erikoisammattitutkinto; taikka 8) yliopistojen tutkinnoista annetun valtioneuvoston asetuksen (794/2004) 6 §:n 1 momentin 1 kohdan tai ammattikorkeakouluista annetun valtioneuvoston asetuksen (352/2003) 8 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaiset suomen tai ruotsin kielen opinnot tai kypsyysnäyte suomen tai ruotsin kielellä.

Yleinen kielitutkinto on kuitenkin käytännössä tavallisin tapa osoittaa kielitaito kansalaisuutta haettaessa.

2.8 Tutkintojärjestelmän toimiminen käytännössä

Yleisten kielitutkintojen tutkintojärjestelmä on kansainvälisesti katsoen ainutlaatuinen ja sitä arvostetaan. Tutkintojärjestelmä on toiminut pääasiallisesti hyvin.

Yleisten kielitutkintojen suorittajamäärät erityisesti suomen kielen keskitason tutkinnossa ovat kasvaneet tasaisesti vuodesta 2003 lähtien. Lisäksi suorittajien kielen osaamistasossa on edellä kuvattua laskua.

Yleisten kielitutkintojen järjestelmässä on vuosien varrella esiintynyt vilpillistä menettelyä tutkintotilaisuuksissa. Vilppitapaukset koskevat usein suomen kielen keskitason tutkinnon suorituksia. Vaikka vilppitapauksia ei ole lukumäärällisesti paljon, ne työllistävät järjestelmän toimijoita suuresti. Vilppitapauksia on tilastoitu kymmenen vuoden aikana seuraavasti:

Vuosi	Suomi	Ruotsi	Yhteensä
	Keski-taso	Keski-taso	
2011	7		7
2012	10		10
2013	16		16
2014	32		32
2015	29		29
2016	37		37
2017	62		62
2018	28	1	29
2019	24		24
2020	16		16
2021	13		13
Yhteensä	274	1	275

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on parantaa yleisten kielitutkintojen tutkintojärjestelmän toimivuutta ja yhdenmukaistaa tutkinnon järjestäjien menettelytapoja. Lisäksi tavoitteena on turvata tutkinnon suorittajien yhdenvertainen kohtelu vilpillistä menettelyä tai järjestyksen rikkomista koskevissa tilanteissa sekä huolehtia heidän oikeusturvastaan.

Tavoitteena on myös selkeyttää yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikuntaa koskevia säännöksiä ja varmistaa yleisistä kielitutkinnoista annetun lain yhdenmukaisuus tietosuojalainsäädännön kanssa.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan, että yleisistä kielitutkinnoista annettuun lakiin lisättäisiin säännökset vilpillisen menettelyn ja järjestyksen rikkomisen seuraamuksista. Tutkinnon suorittajan tutkintosuoritus voitaisiin katsoa hylätyksi, jos hän syyllistyisi vilpilliseen menettelyyn tai vilpin yritykseen tai niissä avustamiseen taikka muutoin rikkoisi järjestystä. Lisäksi tutkinnon suorittaja

voisi menettää oikeutensa osallistua kyseisen kielen tutkintoon kuuden kuukauden ajaksi. Asiasta tekisi päätöksen Opetushallitus kuultuaan tutkinnon järjestäjää, suorittajaa ja mahdollisesti muita asian selvittämiseen liittyviä tahoja. Päätöksestä olisi valitusoikeus.

Esityksessä ehdotetaan myös täsmennettäväksi yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikuntaa ja sen tehtäviä, tutkinnon järjestäjien tehtäviä, arvioijia ja arvioijarekisteriä sekä yleisten kielitutkintojen tutkintorekisteriä koskevia säännöksiä. Yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikuntaa koskeviin säännöksiin tehtäisiin teknisiä tarkennuksia ja nostettaisiin joitakin nykyisin asetuksessa säädetyistä asioista lain tasolla säädettäväksi.

Lisäksi ehdotetaan tehtäväksi muutoksia, täsmennyksiä tai päivityksiä muun muassa tutkintomaksua ja muutoksenhakua koskeviin säännöksiin.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä arvioidaan olevan lievästi kustannuksia vähentäviä taloudellisia vaikutuksia. Viimeisen kymmenen vuoden aikana vilppitapausten on ollut yhteensä 275. Vilppitapausten määrä on lisääntynyt vuoden 2011 jälkeen, vaikka siinä onkin ollut vuosittaista vaihtelua. Enimmillään vilppitapausten määrä oli vuonna 2017, jolloin niitä oli 62. Yleisten kielitutkintojen osallistujamäärä ja erityisesti suomen kielen tutkinnon suorittajien määrä ovat kasvaneet tasaisesti viime vuosina. Osallistujamäärä on vakiintunut vähän alle 9 000 osallistujaan ja suomen kielen tutkinnon suorittajien määrä noin 7 000—8 000 suorittajaan vuodessa. Tähän suhteutettuna vilppitapausten määrä on vähäinen, mutta niiden aiheuttama työmäärä on suuri.

Vilppiepäilyt aiheuttavat paljon lisätyötä tutkintojärjestelmän toimijoille. Lisätyötä aiheutuu kolmelle eri taholle: ensinnäkin tutkinnon järjestäjälle, joka selvittää, mitä kyseisessä tilanteessa on tapahtunut, ja sen lisäksi Jyväskylän yliopiston Soveltavan kielitutkimuksen keskukselle ja Opetushallitukselle, jotka myös selvittävät epäiltyä vilppitapausta. Vilppitapausten selvittäminen ei kuulu varsinaiseen tutkintotoimintaan, ja se voi edellyttää myös erityyppistä osaamista näiltä kaikilta toimijoilta. Ehdotetulla muutoksella saataisiin vähennettyä vilppitapausta, mikä säästäisi puolestaan niiden käsittelyyn menevää työaikaa ja muita resursseja.

Monet esitetyistä muutoksista liittyvät nykyisten säännösten selkeyttämiseen tai täsmentämiseen, joten niillä ei arvioida olevan merkittäviä taloudellisia vaikutuksia. Esimerkiksi yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunnan asettamiseen liittyvät käytännöt säilyisivät ennallaan, vaikka sitä koskevia säännöksiä tarkistettaisiin. Esityksen tarkoituksena on myös saattaa laki yleisistä kielitutkinnoista nykyisen tietosuojalainsäädännön vaatimusten mukaiseksi. Lain rekisterisäännöksiä päivitetäisiin tietosuojasetuksen vaatimusten huomioimiseksi. Ehdotetut muutokset on laadittu siten, että niissä on pyritty varmistamaan nykytilan ja käytäntöjen säilyminen mahdollisimman pitkälti ennallaan. Esityksen mukaan yleisten kielitutkintojen tutkintorekisteriin tallennettaisiin henkilön oppijanumero. Oppijanumeron hyödyntämisen vuoksi yleisten kielitutkintojen ilmoittautumisjärjestelmään tarvittaisiin uusi virheraporttityökalu niistä henkilöistä, jotka tulee yksilöidä manuaalisesti, ennen kuin tiedot siirretään oppijanumerolla tutkintorekisteriin. Muutos toteutettaisiin kustannusneutraalisti.

Yleisistä kielitutkinnoista annetun lain 11 §:ää muutettaisiin siten, että tutkintomaksu suoritettaisiin tutkinnon järjestäjän sijasta Opetushallitukselle. Tällä menettelyllä lisättäisiin Opetushallituksen palveluiden rahoituksen läpinäkyvyyttä ja selkeyttä. Tutkintojen järjestämisen edellytykset säilyisivät kuitenkin ennallaan. Tutkintojen järjestäjät laskuttaisivat Opetushallitusta

sopimukseen perustuen. Muutos toteutettaisiin kustannusneutraalisti. Tutkintomaksut suoritetaan nykyään tutkintoja järjestäville tahoille, joten tutkintomaksuista ei kerry valtion talousarviossa huomioitavaa maksutuloa. Tutkintomaksu on tarkoitettu kattamaan tutkinnon järjestämisestä aiheutuvia kuluja. Tutkintomaksu on tutkinnon taitotasosta riippuen 120, 140 tai 180 euroa. Tutkintomaksujen määrä on vuositasolla yhteensä noin 1 187 000 euroa. Muutoksen jälkeen tutkintomaksut olisivat valtion talousarviossa huomioitavaa maksutuloa.

Lisäksi pykälään lisättäisiin säännös tutkintomaksun palauttamisesta tietyissä tilanteissa. Tutkintomaksujen palauttamista koskevat tilanteet ovat olleet käytännössä yksittäisiä, koska ensisijaisesti tutkintoon ilmoittautunut henkilö siirretään tulevaan tutkintotilaisuuteen silloin, kun hän on estynyt saapumasta siihen tutkintotilaisuuteen, johon on ilmoittautunut.

4.2.2 Viranomaisvaikutukset

Esityksellä on myönteisiä vaikutuksia hallintoon, kielitutkintojärjestelmän toimivuuteen ja laatuun.

Menettelyjen yhdenmukaisuus vilppiä tai järjestyksen rikkomista koskevissa tilanteissa voidaan varmistaa, kun seuraamuksista säädetään laissa. Vilppitapausta selvittävien tahojen toiminta helpottuu ja nopeutuu, kun näitä tilanteita varten on olemassa selkeät säännökset, joiden nojalla toimitaan. Näin ollen Opetushallituksen sekä tutkintojen järjestäjien resurssienkäyttö tehostuu. Tutkintoprosessin käytettävissä olevat resurssit voidaan hyödyntää tehokkaasti, kun vilpillisten menettelyjen käsittelyyn ei kulu kohtuuttoman paljon aikaa. Koko kielitutkintojärjestelmän toiminta nopeutuu, kun voidaan keskittyä järjestelmän säännönmukaiseen toimintaan. Vilppien väheneminen nopeuttaa myös tutkintosuoritusten käsittelyä.

Tutkintojärjestelmän uskottavuus ja luotettavuus lisääntyvät, kun laissa on säännökset siitä, mitä vilpillisestä menettelystä seuraa. Yleisen kielitutkinnon suorittamisesta saatavalla todistuksella osoitetaan kielitaitoa muun muassa kansalaisuutta haattaessa, ja onkin ensiarvoisen tärkeää, että kielitaito on osoitettu normaalien tutkintokäytänteiden kautta. Esitetyllä seuraamuksella olisi nykyistä tehokkaampi vilpillistä menettelyä ja järjestyksen rikkomisia ennalta estävä vaikutus. Esitetyn muutoksen myötä vilppejä saataisiin vähennettyä.

Myös esitetyllä tutkintomaksun palauttamista koskevalla säännöksellä olisi vaikutusta viranomaisten toimintaan. Säännös yhtenäistäisi maksujen palautusta koskevia käytäntöjä. Nykyisellään tutkintomaksujen palautusta koskevat kyselyt ja neuvottelut aiheuttavat paljon työtä sekä Opetushallitukselle että yleisten kielitutkintojen järjestäjille, kun asiasta ei ole säädetty.

Tutkinnon järjestäjän tehtäviä koskevaan säännökseen lisättäisiin tutkintotilaisuuksien valvonnasta vastaaminen ja velvollisuus ilmoittaa Opetushallitukselle viipymättä 6 a §:n 1 momentin mukaisista tilanteista seuraamuksien määräämiseksi. Nämä lisäykset selkeyttäisivät tutkinnon järjestäjän toimintaa vilppitilanteissa ja yhtenäistäisivät menettelytapoja.

4.2.3 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset

Ehdotettu sääntely huomioisi nykyistä paremmin tutkinnon suorittajien oikeusturvan sekä turvaisi tutkintojen häiriöttömän järjestämisen ja suorittamisen kaikkien tutkintotilaisuuden osallistujien näkökulmasta.

Esityksellä pyritään turvaamaan tutkinnon suorittajien yhdenvertainen kohtelu vilpillistä menettelyä tai järjestyksen rikkomista koskevissa tilanteissa. Kaikissa vilppitilanteissa sovellettaisiin samoja periaatteita, mistä tiedotettaisiin tutkintoon osallistuville tutkintotilaisuudessa ja lisäksi esimerkiksi yleistä kielitutkintoa koskevilla verkkosivuilla.

Tutkinnon suorittajien oikeusturva paranisi, kun lakiin lisättäisiin säännökset seuraamuksista vilpillisen menettelyn tai järjestyksen rikkomisen yhteydessä. Tällöin tutkinnon suorittajat tietäisivät etukäteen, mitä mahdollisesta vilpistä tai järjestyksen rikkomisesta voisi seurata. Ennen kuin Opetushallitus tekisi päätöksen tutkintosuorituksen hylkäämisestä ja siitä, ettei tutkinnon suorittaja saisi osallistua kuuden kuukauden aikana kyseisen kielen tutkintoon, sen tulisi hallintolaisissa (434/2003) säädetyllä mukaisesti huolehtia asian riittävästä selvittämisestä ja esimerkiksi tutkinnon suorittajan kuulemisesta. Näin huolehdittaisiin tutkinnon suorittajan ennakkollisesta oikeusturvasta. Opetushallituksen päätökseen voisi hakea muutosta valittamalla.

Tutkinnon suorittajan oikeusturvaa lisäisi myös esitetty säännös tutkintomaksun palauttamisesta. Säännös selkeyttäisi nykyistä epäselvää tilannetta siitä, milloin tutkinnon suorittaja voi saada suorittamansa tutkintomaksun takaisin, jos on estynyt osallistumasta tutkintotilaisuuteen.

Kielitutkinnon suorittajat tarvitsevat usein tuloksia suorituksesta mahdollisimman nopeasti tutkinnon suorittamisen jälkeen. Tutkinnon suorittajien näkökulmasta olisikin tärkeää, että esitetyn muutoksen myötä tulosten saaminen voisi nopeutua. Vilppien vähenemisestä johtuva työmäärän pieneneminen vaikuttaisi osaltaan siihen, että resurssit voitaisiin kohdentaa tehokkaammin, eikä aikaa kuluisi lukuisten vilppitapausten selvittämiseen.

4.2.4 Tietosuojavaikutukset

Yleisistä kielitutkinnoista annettuun lakiin sisältyy tietosuojasetuksen soveltamisalaan kuuluvaa henkilötietojen käsittelyä koskevaa sääntelyä. Esityksen valmistelussa on otettu huomioon perustuslain yksityiselämän suojan, tietosuojasetuksen, tietosuojalain (2018/1050) ja tiedonhallintalain (laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta 906/2019) vaatimukset henkilötietojen käsittelystä ja suojasta.

Kansallinen erityislainsäädäntö on mahdollista silloin, kun tietosuojasetus nimenomaisesti jättää jäsenvaltioille kansallista sääntelyliikkumavaraa. Sääntelyliikkumavaraa voidaan ensinnäkin käyttää, kun henkilötietojen käsittely perustuu muun ohessa tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan, eli kun käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen veloitteen noudattamiseksi. Käsittelyn tarkoitus määritellään kyseisessä käsittelyn oikeusperusteessa. Tarkentava lainsäädäntö voi näissä tapauksissa sisältää erityisiä säännöksiä tietosuojasetuksen säännösten soveltamisen mukauttamiseksi, muun muassa käsittelyn lainmukaisuutta koskevia edellytyksiä, käsiteltävien tietojen tyyppiä, rekisteröityjä, säilytysaikoja, käyttötarkoitussidonnaisuutta ja käsittelytoimia koskevia säännöksiä. Jäsenvaltion lainsäädännön on 6 artiklan mukaan täytettävä yleisen edun mukainen tavoite ja oltava oikeasuhteinen sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden. Ottaen huomioon tietosuojasetuksen suoran sovellettavuuden sekä perustuslakivaliokunnan lailla säätämistä koskeva viimeaikaisen tulkintakäytännön (ks. erityisesti PeVL 14/2018 vp) erityissääntely tulisi rajoittaa vain välttämättömimpään.

Tietosuojasetuksen 5 artiklan 1 kohdan mukaan henkilötietojen käsittelyn suhteen on noudatettava seuraavia vaatimuksia: a) niitä on käsiteltävä lainmukaisesti, asianmukaisesti ja rekisteröidyn kannalta läpinäkyvästi ("lainmukaisuus, kohtuullisuus ja läpinäkyvyys"); b) ne on kerättävä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten, eikä niitä saa käsitellä myöhemmin näiden tarkoitusten kanssa yhteen sopimattomalla tavalla; myöhempää käsittelyä yleisen edun mu-

kaisia arkistointitarkoituksia taikka tieteellisiä tai historiallisia tutkimustarkoituksia tai tilastollisia tarkoituksia varten ei katsota 89 artiklan 1 kohdan mukaisesti yhteen sopimattomaksi alkuperäisten tarkoitusten kanssa ("käyttötarkoitussidonnaisuus"); c) henkilötietojen on oltava asianmukaisia ja olennaisia ja rajoitettuja siihen, mikä on tarpeellista suhteessa niihin tarkoituksiin, joita varten niitä käsitellään ("tietojen minimointi"); d) henkilötietojen on oltava täsmällisiä ja tarvittaessa päivitettyjä; on toteutettava kaikki mahdolliset kohtuulliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että käsittelyn tarkoituksiin nähden epätarkat ja virheelliset henkilötiedot poistetaan tai oikaistaan viipymättä ("täsmällisyys"); e) ne on säilytettävä muodossa, josta rekisteröity on tunnistettavissa ainoastaan niin kauan kuin on tarpeen tietojenkäsittelyn tarkoitusten toteuttamista varten; henkilötietoja voidaan säilyttää pidempiä aikoja, jos henkilötietoja käsitellään ainoastaan yleisen edun mukaisia arkistointitarkoituksia taikka tieteellisiä tai historiallisia tutkimustarkoituksia tai tilastollisia tarkoituksia varten 89 artiklan 1 kohdan mukaisesti edellyttäen, että tässä asetuksessa vaaditut asianmukaiset tekniset ja organisatoriset toimenpiteet on pantu täytäntöön rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien turvaamiseksi ("säilytyksen rajoittaminen"); f) niitä on käsiteltävä tavalla, jolla varmistetaan henkilötietojen asianmukainen turvallisuus, mukaan lukien suojaaminen luvattomalta ja lainvastaiselta käsittelyltä sekä vahingossa tapahtuvalta häviämislä, tuhoutumiselta tai vahingoittumiselta käyttäen asianmukaisia teknisiä tai organisatorisia toimia ("eheys ja luottamuksellisuus").

Yleisistä kielitutkinnoista annettu laki sisältää säännökset arvioijarekisteristä (8 §) sekä yleisten kielitutkintojen tutkintorekisteristä (10 §). Nykysääntelyn mukaan näiden rekisterien ylläpitäjä on Opetushallitus. Sääntelyä on tältä osin tarve täsmentää, jotta siitä käy ilmi tietosuoja-asetuksen mukainen rekisterinpitäjä. Rekisterinpitäjänä olisi Opetushallitus. Sen suorittaman mainituissa lainkohdissa säädettyjen henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteena on tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohta, jonka mukaan käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi.

Kielitutkintojärjestelmän ylläpitäminen edellyttää arvioija- ja tutkintorekistereiden pitämistä. Opetushallituksen velvoitteena on pitää arvioijarekisteriä kielitutkintojen arviointiin osallistuvista henkilöistä. Rekisterin tarkoituksena on turvata tutkintosuoritusten mahdollisimman yhdenmukainen arvioinnin taso. Rekisterin avulla myös löydetään kulloinkin tarvittava määrä tutkintojen arvioijia.

Kielitutkinnon suorittaneista henkilöistä pidetään yleisten kielitutkintojen tutkintorekisteriä. Rekisteri on tarpeellinen, sillä siellä säilytetään keskitetysti suoritettuja kielitutkintoja ja tutkintoihin sisältyviä osakokeita koskevia tietoja, joita tarvitaan kielitutkintojärjestelmän kehittämistä ja seurantaan varten. Rekisteröinti on tarpeellista tutkintoon osallistuneiden kannalta, koska tiedot ovat sieltä saatavissa myös jälkikäteen. Tutkintorekisterin keskitetty ylläpito on tarpeen, koska yleiseen kielitutkintoon voi osallistua ilman edeltävää opetusta, eikä osallistuja näin ollen välttämättä ole kielitutkinnon järjestävän oppilaitoksen opiskelija.

Tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdan mukaan sellaisten henkilötietojen käsittely, joista ilmenee rotu tai etninen alkuperä, poliittisia mielipiteitä, uskonnollinen tai filosofinen vakaumus tai ammattiliiton jäsenyys sekä geneettisten tietojen käsittely, biometrinen tietojen käsittely henkilön yksiselitteistä tunnistamista varten tai terveyttä koskevien tietojen taikka luonnollisen henkilön seksuaalista käyttäytymistä ja suuntautumista koskevien tietojen käsittely on lähtökohtaisesti kiellettyä (erityiset henkilötietoryhmät). Tietosuoja-asetuksen 10 artiklassa säädetään erikseen rikostuomioihin ja rikkomuksiin liittyvien henkilötietojen käsittelystä.

Arvioijarekisteriin ja yleisten kielitutkintojen tutkintorekisteriin ei tallennettaisi tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdassa tai 10 artiklassa tarkoitettuja henkilötietoja eikä muita arkaluonte-

siksi katsottavia henkilötietoja. Sen sijaan näihin rekistereihin tallennettavaksi ehdotettavat yhteystiedot voisivat olla viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999, jäljempänä myös julkisuuslaki) 24 §:n 1 momentin 31 kohdassa tarkoitettuja salassa pidettäviksi pyydettyjä yhteystietoja. Yleisten kielitutkintojen tutkintorekisteriin sisältyviä salassa pidettäviä tietoja olisivat myös julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 22 ja 30 kohdan mukaiset testejä ja koesuorituksia koskevat tiedot.

Nykyisen lain mukaan arvioijarekisteriin ja yleisten kielitutkintojen tutkintorekisteriin tallennetaan myös henkilötunnus. Tietosuoja-asetuksen 87 artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat määrittellä tarkemmin erityiset kansallisen henkilönumeron tai muun yleisen tunnusteen käsittelyn edellytykset. Tässä tapauksessa kansallista henkilönumeroa tai muuta yleistä tunnustetta on käytettävä ainoastaan noudattaen rekisteröidyn oikeuksia ja vapauksia koskevia asianmukaisia suoja-toimia tämän asetuksen mukaisesti. Tietosuojalain 29 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan henkilötunnuksen käsittely on sallittua silloin, kun rekisteröidyn yksiselitteinen yksilöiminen on tärkeää laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi tai rekisteröidyn tai rekisterinpitäjän oikeuksien ja velvollisuuksien toteuttamiseksi. Esityksen valmistelun aikana on arvioitu henkilötunnuksen tarvetta henkilön yksiselitteisen yksilöinnin kannalta. Esityksen mukaan henkilötunnusta ei enää tallennettaisi näihin rekistereihin, vaan arvioijarekisteriin tallennettaisiin arvioijan syntymäaika ja tutkintorekisteriin tutkinnon suorittajan oppijanumero ja syntymäaika.

Valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain (884/2017) 3 §:n mukaan oppijanumero on luonnolliselle henkilölle annettava pysyvä tunnus, jota käytetään henkilön yksilöintiin tallennettaessa, käsiteltäessä ja luovutettaessa tässä laissa tai varhaiskasvatuslaissa (540/2018) tarkoitettussa tietovarannossa tarkoitettuja tietoja. Oppijanumeroa voidaan käyttää henkilön yksilöintiin toteutettaessa varhaiskasvatukseen, opetukseen tai koulutukseen liittyviä lakisääteisiä tehtäviä sekä toteutettaessa Opetushallituksesta annetussa laissa (564/2016) tarkoitettuja tehtäviä, jos henkilön yksilöinti on välttämätöntä kyseisten tehtävien toteuttamisessa. Opetushallitusta koskevan lain 2 §:n mukaan Opetushallituksen tehtävänä on muun ohessa ylläpitää sille säädettyjä tai määrättyjä tehtäviä varten tarpeellisia tietovarantoja, -rekistereitä ja -järjestelmiä. Opetushallitus voi käyttää oppijanumeroa henkilöiden yksilöimiseen ylläpitäessään mainitussa laissa säädetyn tehtävän nojalla myös muuta kuin kyseisessä laissa tarkoitettua tietovarantoa tai rekisteriä. Opetushallituksen ylläpitämä rekisteri on muun muassa yleisiä kielitutkintoja koskeva rekisteri. (HE 192/2021 vp, s. 15)

Valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain 3 a §:n mukaan oppijanumeroista muodostuu oppijanumerorekisteri, johon tallennetaan henkilön yksilöimistä varten henkilön nimi sekä henkilötunnus tai muita yksilöimiseksi välttämättömiä tietoja. Rekisteriin tallennettuja tietoja voidaan käyttää myös koulutuksen kehittämisessä, arvioinnissa, tilastoinnissa ja seurannassa. Oppijanumerorekisteriin tallennettavat tiedot säilytetään henkilön yhteystietoja lukuun ottamatta pysyvästi.

Käytännössä yleisten kielitutkintojen tutkintorekisterin tietoja käytetään esimerkiksi tutkimustarkoituksiin. Näissä tilanteissa rekisterinpitäjä eli Opetushallitus vastaa tietojen luovuttamisesta rekisteristä. Tietojen luovuttamiseen rekisteristä sovelletaan julkisuuslain 16 § 3 momenttia, jonka mukaan viranomaisen henkilörekisteristä saa antaa henkilötietoja sisältävän kopion tai tulosteen tai sen tiedot sähköisessä muodossa, jollei laissa ole toisin erikseen säädetty, jos luovutuksensaajalla on henkilötietojen suoja koskevien säännösten mukaan oikeus tallettaa ja käyttää sellaisia henkilötietoja. Julkisuuslain 24 §:ssä säädetään salassa pidettävistä tiedoista.

Arvioijarekisterin sekä yleisten kielitutkintojen tutkintorekisterin sisältämät henkilötiedot luetaan yleisistä kielitutkinnoista annetussa laissa tyhjentävästi ja henkilötietojen käsittely on rajoitettu siihen, mikä on välttämätöntä lain tavoitteen toteuttamiseksi. Säännösten arvioidaan

siten olevan edellä kerrotun perusteella 6 artiklan 3 kohdan edellyttämällä tavalla oikeasuhteisia lain päämäärään nähden sekä yleisen edun mukaisia.

Nykyisessä laissa olevat viittaukset kumottuun henkilötietolakiin ehdotetaan samalla poistettaviksi tarpeettomina.

Arvioijarekisteriin tiedot tallennettaisiin nykyistä vastaavasti viideksi vuodeksi, minkä jälkeen tiedot olisi poistettava rekisteristä. Merkintä voitaisiin hakemuksesta myös uusia, jos henkilö täyttäisi edelleen 7 §:ssä säädetty vaatimukset ja olisi käytännössä ylläpitänyt arviointitaitoaan. Yleisten kielitutkintojen tutkintorekisteriin tiedot tallennettaisiin 50 vuodeksi eli säilytysaikaa pidennettäisiin nykyisestä 30 vuodesta. Tämä olisi perusteltua, jotta tietoja voitaisiin hyödyntää kielitutkintojärjestelmän seuranta- ja kehittämistä koskevissa tarkoituksissa. Tutkintoon osallistuneiden kannalta on tärkeää, että tiedot ovat saatavissa rekisteristä myös jälkikäteen. Pidemmälle säilytysajalle ei kuitenkaan ole tarvetta. Säilytysajan kuluttua tiedot olisi poistettava rekisteristä. Tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaan henkilötiedot on säilytettävä muodossa, josta rekisteröity on tunnistettavissa ainoastaan niin kauan kuin on tarpeen tietojenkäsittelyn tarkoitusten toteuttamista varten.

Tämän lain säännökset koskisivat arvioija- ja tutkintorekistereissä olevien tietojen säilyttämistä. Yleisten kielitutkintojen tutkintotodistusten säilyttämiseen sovelletaan arkistolakia (831/1994).

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

Tässä yhteydessä esitetään toteutettaviksi vain kielitutkintojärjestelmän eri toimijoiden työn sujuvuuden ja tutkinnon suorittajien yhdenvertaisen kohtelun sekä oikeusturvan toteutumisen kannalta välttämättömät muutokset.

Esityksen mukaan lakiin yleisistä kielitutkinnoista lisättäisiin säännökset vilpillisen menettelyn ja järjestyksen rikkomisen seuraamuksista. Tätä muutosta pidetään välttämättömänä, jotta vilppitapaukset ja järjestyksen rikkomiset saataisiin käytännössä estettyä. Vaihtoehtona olisi, että kyseistä säännöstä ei lisättäisi lakiin. Tällöin vilppitapauksiin puuttuminen ja niiden selvittely aiheuttaisivat edelleen ylimääräistä työtä tutkintojärjestelmän eri osapuolille. Myös esitetyt tutkintomaksua ja rekistereitä koskevat muutokset ovat tärkeitä tutkintojärjestelmän toimivuuden kannalta.

Yleisiä kielitutkintoja koskevaan järjestelmään kohdistuu myös laajakantoisempia muutos- ja kehittämistarpeita, jotka liittyvät muun muassa digitalisaation hyödyntämiseen, kielitutkinnon suorittamiseen ulkomailla ja viittomakielten kielitaidon osoittamiseen. Nämä asiat ja niistä mahdollisesti aiheutuvat säädösmuutostarpeet vaativat vielä laajempaa selvittelyä ja jatkovalmistelua, joten niitä ei ole sisällytetty tähän muutosesitykseen. Esimerkiksi suomalaisen viittomakielen lisääminen yleisen kielitutkinnon kieleksi vaatisi vielä teknistä kehittelyä ja resursseja. Suomenruotsalainen viittomakielen osalta asia vaatisi puolestaan perusteellista taustaselvittelyä.

6 Lausuntopalaute

(Tämä täydentyy myöhemmin.)

7 Säännöskohtaiset perustelut

2 § Tutkintojen hallinto. Suomenkielisen pykälän 1 momentissa oleva kirjoitusvirhe korjattaisiin. Opetushallitus kirjoitetaan isolla alkukirjaimella.

3 §. *Yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunta.* Pykälä uudistettaisiin kokonaisuudessaan. Siinä säädettäisiin nykyistä pykälää yksityiskohtaisemmin yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunnan asettamisesta ja kokoonpanosta.

Pykälän 1 momentin mukaan yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunta olisi nykyiseen tapaan Opetushallituksen yhteydessä. Tutkintotoimikunnan toimikauden pituutta ehdotetaan muutettavaksi siten, että se olisi nykyisen viiden vuoden asemasta enintään kolme vuotta. Nykyinen toimikausi on käytännössä osoittautunut liian pitkäksi ja jäykäksi ja henkilövaihdoksia on jouduttu tekemään säännönmukaisesti. Tutkintotoimikunnan asettaisi Opetushallitus, kuten nykyisin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tutkintotoimikunnan kokoonpanosta. Tutkintotoimikunnassa olisi puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja enintään kahdeksan muuta jäsentä. Kullekin jäsenelle puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajaa lukuun ottamatta määrättäisiin henkilökohtainen varajäsen. Jos puheenjohtaja, varapuheenjohtaja, jäsen tai varajäsen eroaisi kesken toimikauden, Opetushallitus nimittäisi hänen tilalleen uuden jäsenen jäljellä olevaksi toimikaudeksi. Tutkintotoimikunnan kokoonpanosta ja asettamisesta säädetään nykyään tarkemmin yleisistä kielitutkinnoista annetun asetuksen 1 §:ssä, mutta nyt ehdotetaan kyseisen säännöksen 1 ja 2 momenttien siirtämistä lakiin. Nykyisin tutkintotoimikunnassa voi olla enintään yhdeksän jäsentä, joiden keskuudesta määrätään puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja. Muutoksen jälkeen tutkintotoimikunnassa voisi olla yhteensä kymmenen jäsentä, joten hieman nykyistä suurempi kokoonpano olisi mahdollinen.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin niistä tahoista, joita tutkintotoimikunnan jäsenten tulisi edustaa. Jäsenten tulisi edustaa ainakin kielen opetuksen, kielitaidon testauksen ja työmarkkinoilla tarvittavan kielitaidon asiantuntijoita. Säännös vastaisi voimassa olevan asetuksen 1 §:n 1 momentissa säädettyä.

Pykälän 4 momentin mukaan Opetushallitus päättäisi nykyiseen tapaan tutkintotoimikunnan jäsenten palkkioista.

Pykälän 5 momentissa olisi valtuutussäännös antaa valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä tutkintotoimikunnan kokoonpanosta ja asioiden käsittelystä tutkintotoimikunnassa. Tarkoituksena on, että valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin nykyiseen tapaan tutkintotoimikunnan sihteeri- ja toimistotehtävistä sekä mahdollisista jaostoista. Näiden lisäksi valtioneuvoston asetuksen 1 §:ään lisättäisiin säännös siitä, että tutkintotoimikunta voisi kutsua pysyviä tai tilapäisiä asiantuntijoita sekä tarpeen mukaan kuulla myös muita asiantuntijoita. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin myös tutkintotoimikunnan kokouksista ja päätöksenteosta, kuten nykyisinkin. Sen sijaan asetuksessa ei olisi enää säännöksiä tutkintotoimikunnan asettamisesta, vaan sitä koskevat säännökset olisivat laissa.

3 a §. *Tutkintotoimikunnan tehtävät.* Pykälä olisi uusi. Selkeyden vuoksi tutkintotoimikunnan tehtävistä säädettäisiin omassa pykälässään. Pykälän 1 momentin mukaan tutkintotoimikunnan tehtävänä olisi sen lisäksi, mitä 13 §:n 3 momentissa säädetään, käsitellä yleisten kielitutkintojen kehittämiseen liittyviä periaatteellisia ja yhteiskunnan tai kielitutkinnon suorittajan kannalta merkittäviä asioita sekä tehdä aloitteita kielitutkintojen kehittämiseksi. Säännös vastaisi sisällöllisesti voimassa olevan lain 3 §:n 2 momenttia. Tutkintotoimikunnan tehtävistä voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella, kuten nykyisinkin. Tarkemmat säännökset tutkintotoimikunnan tehtävistä ovat yleisistä kielitutkinnoista annetun valtioneuvoston asetuksen 2 §:ssä.

Yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunta tekee tutkintosuoritusten tarkistusarviointia koskevat päätökset. Tutkintotoimikunta käyttää julkista valtaa ja sen päätökset ovat hallintopäätöksiä. Tässä toiminnassaan tutkintotoimikunnan tulee taata oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimukset ja noudattaa hallinnon yleislakeja. Näin ollen asioiden käsittelyyn tutkintotoimikunnassa sovelletaan muun muassa hallintolakia (434/2003), julkisuuslakia, tietosuojalakia, sähköisestä asiointista viranomaistoiminnassa annettua lakia (13/2003) ja kielilakia (423/2003). Erillinen viittaus hallinnon yleislakeihin ei olisi tarpeellinen.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös tutkintotoimikunnan jäsenten asemasta. Nykyisin asiasta säädetään lain 3 §:n 4 momentissa. Yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunnan jäsenet toimisivat virkavastuulla tämän lain mukaisia tehtäviä hoitaessaan. Selkeyden vuoksi pykälän 2 momentissa olisi viittaussäännös, jonka mukaan tutkintotoimikunnan jäseniin sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Rikosoikeudellisesta virkavastuusta säädetään rikoslain 40 luvussa.

4 §. Tutkintojen järjestäminen. Pykälän 1 momentissa oleva vanhentunut säädösviittaus korjattaisiin koskemaan nykyisin voimassa olevaa lukiolakia (714/2018).

5 §. Tutkinnon järjestäjän tehtävät. Pykälän 1 momentin 2 kohtaa lyhennettäisiin siten, että tutkinnon järjestäjän tehtävänä olisi tutkinnoista tiedottaminen. Tiedottamisessa olisi edelleen tarkoitus huomioida se, että tutkintoihin osallistuminen olisi myös alueellisesti mahdollista kaikille halukkaille. Tutkinnon järjestäjät huolehtisivat paikallisesta tiedottamisesta, kun taas kokonaisvastuu tutkinnoista tiedottamisesta olisi Opetushallituksella.

Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin uusi 3 kohta, jonka mukaan tutkinnon järjestäjän tehtävänä olisi vastata tutkintotilaisuuden valvonnasta. Tutkinnon järjestäjän valvontavelvollisuuteen kuuluisivat muun muassa kaikki ennakkolliset toimenpiteet, joilla pyrittäisiin estämään järjestyksen rikkomiset ja vilpilliset menettelyt tutkintotilaisuuksissa. Tutkintoon osallistujille olisi esimerkiksi kerrottava vilpillisen menettelyn tai järjestyksen rikkomisen seuraamuksista ja tutkinnon suorittajaa olisi tarvittaessa pyydettävä lopettamaan tällainen menettely. Opetushallitus ohjeistaisi asiasta tutkinnon järjestäjiä.

Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin myös uusi 4 kohta, jonka mukaan tutkinnon järjestäjän velvollisuutena olisi ilmoittaa lain 6 a §:n 1 momentin mukaisesta menettelystä viipymättä Opetushallitukselle seuraamusten määrittämiseksi. Tutkinnon järjestäjän olisi ilmoitettava Opetushallitukselle tutkinnon suorittajan vilpillisestä menettelystä, vilpin yrityksestä tai niissä avustamisesta taikka muusta järjestyksen rikkomisesta tutkintotilaisuudessa. Ilmoitus tulisi tehdä siinäkin tapauksessa, että tutkinnon suorittaja ei olisi kyseisen menettelynsä vuoksi saanut suorittaa tutkintoa loppuun. Ilmoitus tulisi tehdä Opetushallitukselle viipymättä eli mahdollisimman pian sen jälkeen, kun vilpillinen menettely, vilpin yritys tai niissä avustaminen taikka järjestyksen rikkominen on tapahtunut. Tämä on tarpeen, jotta asia saataisiin mahdollisimman nopeasti selvitettyä. Käytännössä tutkinnon järjestäjät ilmoittavat näistä tapauksista nopeasti, usein jopa parissa päivässä.

Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti, jonka mukaan tutkinnon järjestäjään sovellettaisiin tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä hoitaessaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia. Aineellinen viittaussäännös julkisuuslakiin on tarpeellinen, jotta laki tulisi sovellettavaksi tutkinnon järjestäjiin. Tutkinnon järjestäjän tulisi esimerkiksi vastata testimateriaalin huolellisesta käsittelystä ja salassapidosta siten kuin julkisuuslain 24 §:n 22 kohdassa säädetään. Kyseisen lainkohdan mukaan salassa pidettäviä viranomaisen asiakirjoja ovat asiakirjat, jotka sisältävät tietoja pääsy- tai muusta kokeesta tai testistä, jos tiedon antaminen vaarantaisi kokeen tai testin

tarkoituksen toteutumisen tai testin käyttämisen vastaisuudessa. Käytännössä on ilmennyt tilanteita, joissa tutkinnon järjestäjä ei ole huolehtinut testimateriaalin käsittelystä.

Pykälän 3 momentin mukaan tutkinnon järjestäjien tehtävistä ja niitä koskevien sopimusten sisällöstä voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Vastaavanlainen valtuutussäännös on nykyisen pykälän 2 momentissa.

6 a §. *Seuraamus vilpillisestä menettelystä ja järjestyksen rikkomisesta.* Pykälä olisi uusi. Siinä säädettäisiin vilpillisen menettelyn ja järjestyksen rikkomisen seuraamuksista. Pykälän 1 momentin mukaan tutkinnon suorittajan tutkintosuoritus voitaisiin katsoa hylätyksi, jos hän syyllistyisi vilpilliseen menettelyyn tai vilpin yritykseen tai niissä avustamiseen taikka muutoin rikkoisi järjestystä. Lisäksi tutkinnon suorittaja voisi menettää oikeutensa osallistua kyseisen kielen tutkintoon kuuden kuukauden ajaksi. Opetushallitus voisi peruuttaa osallistumisen, jos tutkinnon suorittaja olisi jo ehtinyt ilmoittautua uudelleen suorittamaan tutkintoa. Käytännössä voisi olla mahdollista, että tutkinnon suorittaja ehtisi asian selvittelyn aikana ilmoittautua uudelleen tutkintoa suorittamaan. Näin ollen Opetushallituksella tulisi olla mahdollisuus peruuttaa ilmoittautuminen tällaisessa tilanteessa. Jos tutkinnon suorittaja olisi jo suorittanut tutkinnon hyväksytysti, suoritus kuitenkin vahvistettaisiin.

Pykälän 2 momentin mukaan Opetushallitus tekisi päätöksen tutkintosuorituksen hylkäämisestä ja siitä, ettei tutkinnon suorittaja voisi osallistua suorittamaan kyseisen kielen tutkintoa kuuden kuukauden aikana. Päätöksenteossa noudatettaisiin hallintolain säännöksiä. Hallintolain 31 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen tulee huolehtia asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset. Hallintolain 34 §:n 1 momentin mukaan asianosaiselle on ennen asian ratkaisemista varattava tilaisuus lausua mielipiteensä asiasta sekä antaa selityksensä sellaisista vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun. Ennen päätöksen tekemistä tutkinnon suorittajalle olisi ilmoitettava, mistä teosta häntä epäillään, häntä olisi kuultava ja asiassa olisi hankittava muu tarpeellinen selvitys. Opetushallitus kuulisi tutkinnon järjestäjää ja mahdollisesti muita asian selvittämiseen liittyviä tahoja siitä, mitä kyseisessä tilanteessa on tapahtunut. Opetushallituksen kirjallisesta päätöksestä olisi muutoksenhakuoikeus hallinto-oikeuteen.

Syyllistyminen vilpilliseen menettelyyn, vilpin yritykseen tai niissä avustamiseen taikka järjestyksen rikkomiseen yleistä kielitutkintoa suoritettaessa olisi erittäin moitittavaa ja siihen suhtauduttaisiin tiukasti. Tutkintosuorituksen hylkääminen ja osallistumisoikeuden menettäminen kuuden kuukauden ajaksi eivät olisi kohtuuttomia seuraamuksia, sillä yleisiä kielitutkintoja järjestetään usein eikä niihin osallistumisen kertoja ole rajoitettu. Esitetyt seuraamukset olisivat perusteltuja kielitutkintojärjestelmän häiriöttömän ja luotettavan toiminnan turvaamiseksi. Mahdollisuus suorittaa yleinen kielitutkinto ilman keskeytyksiä ja häiriöitä on tärkeää myös tutkinnon muiden osallistujien kannalta. Kielitutkinnolla voidaan osoittaa kielitaitoa esimerkiksi kansalaisuutta haettaessa. Esitetyt seuraamukset olisivat näin ollen oikeassa suhteessa tutkinnon suorittajan tekoon. Opetushallitus tekisi aina päätöksen seuraamuksista ja päätöksestä olisi myös mahdollista valittaa.

Tässä esitetyt seuraamukset vastaisivat osittain ylioppilastutkinnossa käytössä olevia seuraamuksia järjestyksen rikkomisesta ja vilpillisestä menettelystä. Ylioppilastutkinnosta annetun lain (502/2019) 15 §:n mukaan koesuoritus katsotaan hylätyksi, jos kokelas häiritsee koetilaisuutta tai muuten rikkoo järjestystä koetilaisuudessa, eikä rehtorin tai opettajan kehotuksesta huolimatta lopeta menettelyä. Jos menettely on toistuvaa tai aiheuttaa merkittävää haittaa muiden kokelaiden koesuorituksille, kokelaan kaikki tutkintokerran koesuoritukset katsotaan hylätyiksi ja hän menettää oikeutensa osallistua myöhempiin saman tutkintokerran kokeisiin. Jos

menettely on erityisen vakavaa ja haitallista, kokelas menettää lisäksi oikeutensa osallistua seuraavan tutkintokerran kokeisiin. Jos kokelas syyllistyy kokeessa vilpilliseen menettelyyn tai vilpin yritykseen taikka avustaa siinä, kaikki hänen koesuorituksensa kyseiseltä tutkintokerralta katsotaan hylätyksi ja hän menettää oikeutensa osallistua myöhempiin saman tutkintokerran kokeisiin. Jos menettely on toistuvaa tai muuten erityisen vakavaa ja haitallista, kokelas menettää lisäksi oikeutensa osallistua seuraavan tutkintokerran kokeisiin.

Yleisen kielitutkinnon suorittamiseen liittyvät vilpillisen menettelyn tai järjestyksen rikkomisen tilanteet voivat käytännössä olla keskenään hyvin erilaisia, minkä vuoksi on perusteltua jättää Opetushallitukselle harkintavaltaa seuraamuksen määräämisessä.

7 §. Arvioijat. Pykälän 2 momentissa olevaa säännöstä arvioijan virkavastuusta muutettaisiin siten, että siinä olisi viittaus rikosoikeudellista virkavastuuta koskeviin säännöksiin. Rikosoikeudellisesta virkavastuusta säädetään rikoslain 40 luvussa, jonka 11 §:n määritelmäsäännöksen 5 kohdan nojalla rikosoikeudellinen virkavastuu ulottuu myös viranomaisorganisaation ulkopuolella tapahtuvaan julkisen vallan käyttöön. Sen mukaan julkista valtaa käyttävällä henkilöllä tarkoitetaan ensiksikin sitä, jonka tehtäviin lain tai asetuksen nojalla kuuluu antaa toista velvoitettava määräys tai päättää toisen edusta, oikeudesta tai velvollisuudesta taikka joka lain tai asetuksen nojalla tehtävässään tosiasiallisesti puuttuu toisen etuun tai oikeuteen (a kohta). Toiseksi julkista valtaa käyttävällä tarkoitetaan sitä, joka lain tai asetuksen nojalla taikka viranomaiselta lain tai asetuksen nojalla saadun toimeksiannon perusteella osallistuu edellä tarkoitettujen päätösten valmisteluun säännöksessä kuvatuin tavoin (b kohta).

Yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunnan jäsenten tavoin arvioijat käyttävät julkista valtaa, kun ne arvioivat tutkintosuoritukset, minkä perusteella tutkintotodistus annetaan. Ne toimivat näin ollen virkavastuulla tämän lain mukaista tehtävää hoitaessaan. Arvioijien on myös noudatettava hallinnon yleislakeja, kun he hoitavat tässä laissa tarkoitettua tehtävää. Hallintolain 27-29 §:n säännökset esteellisyydestä ovat erityisen tärkeitä arvioijien puolueettomuuden takaamiseksi.

Tässä laissa ei ole tarvetta erikseen viitata hallinnon yleislakeihin, sillä niitä sovelletaan niiden sisältämien soveltamisalaa, viranomaisten määritelmää tai yksityisten kielellistä palveluvelvollisuutta koskevien säännösten nojalla myös yksityisiin niiden hoitaessa julkisia hallintotehtäviä. Näin ollen nykyinen viittaus hallintolakiin poistettaisiin momentista.

8 §. Arvioijarekisteri. Pykälän 1 momentin sanamuotoa ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että siitä kävisi ilmi, että Opetushallitus on arvioijarekisterin rekisterinpitäjä, jota koskevat tietosuoja-asetuksen mukaiset velvoitteet. Rekisterinpitäjä vastaa tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan noudattamisesta ja sen on myös pystyttävä osoittamaan, että sitä on noudatettu ("osoitusvelvollisuus"). Tietosuoja-asetuksen 24 artiklassa säädetään rekisterinpitäjän vastuusta ja 31 artiklassa yhteistyöstä valvontaviranomaisen kanssa. Rekisterinpitäjä on se taho, joka määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot, ja sillä on määräysvalta rekisterissä oleviin tietoihin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin arvioijarekisteriin tallennettavista tiedoista muuten nykyistä vastaavasti, mutta henkilötunnuksen tallentamisesta luovuttaisiin. Opetushallitus tallentaa tiedot arvioijarekisteriin. Rekisteriin tallennettaisiin henkilön yksilöimiseksi välttämättömiä tietoja, joita olisivat henkilön nimi ja syntymäaika. Lisäksi rekisteriin tallennettaisiin kieli tai kielet, joita henkilö on oikeutettu arvioimaan sekä tarpeelliset yhteystiedot. Tarpeellisia yhteystietoja olisivat henkilön sähköposti- tai postiosoite taikka puhelinnumero. Tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan sisältämien tietojen minimoinnin sekä täsmällisyyden vaatimuksien huomioi-

miseksi vanhentuneet taikka tarpeettomat yhteystiedot olisi poistettava rekisteristä heti, kun rekisteripitäjä on tullut tietoiseksi tietojen vanhentumisesta tai tarpeettomuudesta. Arvioijan olisi ilmoitettava muuttuneista yhteystiedoistaan Opetushallitukselle.

Pykälän 3 momentin mukaan arvioija merkittäisiin arvioijarekisteriin viiden vuoden ajaksi kuten nykyisinkin, minkä jälkeen tiedot olisi poistettava rekisteristä. Merkintä voitaisiin hakemuksesta myös uusiksi vuodeksi kerrallaan edellyttäen, että arvioija edelleen täyttäisi 7 §:ssä säädetyn kelpoisuuden ja olisi käytännössä ylläpitänyt arviointitaitoaan. Tämän mahdollistaa nykyinenkin sääntely, ja usein samat arvioijat toimivatkin pidempään kuin viisi vuotta. Jos arvioinneissa ilmenisi olennaisia puutteita tai laiminlyöntejä, Opetushallitus voisi arvioijaa kuuluttuaan poistaa merkinnän ennen määräajan päättymistä. Arvioijaa koskevat tiedot olisi poistettava, kun arvioija ei enää toimisi tässä tehtävässä. Tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaan henkilötiedot on säilytettävä muodossa, josta rekisteröity on tunnistettavissa ainoastaan niin kauan kuin on tarpeen tietojenkäsittelyn tarkoitusten toteuttamista varten.

Pykälän 4 momentti kumottaisiin, koska se sisältää tarpeettomat viittaukset jo kumottuun henkilötietolakiin ja yhä voimassa olevaan julkisuuslakiin. Henkilötietojen käsittelyn lainsäädännöllinen ympäristö on muuttunut EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen ja sitä täydentävien tietosuojalain ja tiedonhallintalain myötä, eikä viittaaminen hallinnon yleislainsäädäntöön ole enää tarpeellista ja ajankohtaista. Kyseessä on Opetushallituksen rekisteri, johon sovelletaan hallinnon yleislainsäädäntöä ilman erillistä viittausta.

9 §. *Tutkintotodistus.* Säännöksen mukaan tutkintoon osallistuja saa todistuksen, joka sisältää arvioinnin sen tasoisesta tutkinnosta, johon hän on osallistunut. Säännöksestä poistettaisiin tarpeeton valtuutus säätää todistuksen allekirjoittamisesta valtioneuvoston asetuksella. Keskeistä on, että tutkintoon osallistuneen oikeudesta tutkintotodistukseen säädetään laissa. Tutkintotodistukset allekirjoittaa tutkintotoimikunnan puheenjohtaja, mikä ilmenee tutkintotoimikunnan tehtäviä koskevasta valtioneuvoston asetuksen 2 §:stä.

10 §. *Yleisten kielitutkintojen tutkintorekisteri.* Pykälän 1 momentin sanamuotoa ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että siitä kävisi ilmi, että Opetushallitus on yleisten kielitutkintojen tutkintorekisterin rekisteripitäjä. Rekisteripitäjä vastaa tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan noudattamisesta ja sen on myös pystyttävä osoittamaan, että sitä on noudatettu (”osoitusvelvollisuus”). Tietosuoja-asetuksen 24 artiklassa säädetään rekisteripitäjän vastuusta ja 31 artiklassa yhteistyöstä valvontaviranomaisen kanssa. Rekisteripitäjä on se taho, joka määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot, ja sillä on määräysvalta rekisterissä oleviin tietoihin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin yleisten kielitutkintojen tutkintorekisteriin tallennettavista tiedoista lähes nykyistä vastaavasti, mutta tietoa tutkintoon osallistuneen sukupuolesta ja henkilötunnuksesta ei enää tallennettaisi rekisteriin. Tutkintorekisteriin tallennettaisiin vain käyttötarkoituksen kannalta henkilön yksilöimiseksi välttämättömät tiedot. Niitä olisivat yleiseen kielitutkintoon osallistuneen nimi, oppijanumero ja syntymäaika. Lisäksi rekisteriin tallennettaisiin voimassaolevan sääntelyn mukaisesti tutkinnon suorittajan kansalaisuus, tieto tutkinnon suorittamispaikasta, tutkintokieli, saadut taitotasoarviot, tutkintokertojen ajankohta ja tarpeelliset yhteystiedot. Muut yksilöivät taustatiedot säilytettäisiin oppijanumerorekisterissä valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain (884/2017) mukaisesti.

Kansalaisuutta koskevan tiedon tallentaminen perustuu seurantatarkoituksiin. Tarpeellisia yhteystietoja olisivat henkilön sähköposti- tai postiosoite taikka puhelinnumero. Tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan sisältämien tietojen minimoinnin sekä täsmällisyyden vaatimuksien huomioimiseksi vanhentuneet taikka tarpeettomat yhteystiedot olisi poistettava rekisteristä heti,

kun rekisteripitäjä on tullut tietoiseksi tietojen vanhentumisesta tai tarpeettomuudesta. Tutkinnon suorittajan olisi ilmoitettava muuttuneista yhteystiedoistaan Opetushallitukselle.

Tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 8 kohdan mukaan henkilötietojen käsittelijällä tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, viranomaista, virastoa tai muuta elintä, joka käsittelee henkilötietoja rekisterinpitäjän lukuun. Henkilötietojen käsittelijän velvollisuuksista säädetään tietosuoja-asetuksen 28 artiklassa. Henkilötietojen käsittelijä toimii rekisterinpitäjän ohjeiden mukaisesti ja sen alaisuudessa. Henkilötietojen käsittelijä voi käsitellä henkilötietoja vain rekisterinpitäjän määrittelemiin tarkoituksiin. Henkilötietojen käsittelijä ei voi ryhtyä käsittelemään rekisterinpitäjän lukuun käsiteltäviä tietoja omiin tarkoituksiinsa määrittelemällä henkilötietojen käsittelyn tarkoituksia ja keinoja.

Yleisten kielitutkintojen tutkintorekisterin tiedot ovat tällä hetkellä Jyväskylän yliopiston Soveltavan kielitutkimuksen keskuksen eli Solkin omistamassa tietojärjestelmässä, mistä Opetushallitus ja Solki ovat yhdessä sopineet. Käytännössä Solki tallentaa nykyään tiedot yleisten kielitutkintojen tutkintorekisteriin Opetushallituksen toimeksiannosta ja sen lukuun. Määräysvalta rekisterin sisältämistä tiedoista on kuitenkin Opetushallituksella, joka on rekisterinpitäjä, ja Solki toimii henkilötietojen käsittelijänä Opetushallituksen lukuun.

Pykälän 3 momentin mukaan tutkintorekisterin tietojen säilytysaika pidennettäisiin 50 vuoteen. Tämä olisi perusteltua, jotta suoritettuja kielitutkintoja ja tutkintoihin sisältyviä osakokeita koskevat tiedot olisivat tutkinnon suorittajien saatavilla myös jälkikäteen ja että tietoja voitaisiin hyödyntää kielitutkintojärjestelmän toimivuuden seurantaan ja kehittämistä koskeviin tarkoituksiin. Sen jälkeen tiedot olisi poistettava rekisteristä. Tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaan henkilötiedot on säilytettävä muodossa, josta rekisteröity on tunnistettavissa ainoastaan niin kauan kuin on tarpeen tietojenkäsittelyn tarkoitusten toteuttamista varten.

Pykälän 4 momentti kumottaisiin, koska se sisältää tarpeettomat viittaukset jo kumottuun henkilötietolakiin ja yhä voimassa olevaan julkisuuslakiin. Henkilötietojen käsittelyn lainsäädännöllinen ympäristö on muuttunut EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen ja sitä täydentävän tietosuojalain ja tiedonhallintalain myötä, eikä viittaaminen yleislainsäädäntöön ole enää tarpeellista ja ajankohtaista. Kyseessä on Opetushallituksen rekisteri, johon sovelletaan hallinnon yleislainsäädäntöä ilman erillistä viittausta.

11 §. Tutkintomaksu. Pykälää muutettaisiin siten, että sen 1 momentin mukaan tutkintomaksun perisi Opetushallitus tutkinnon järjestäjän sijasta. Lisäksi pykälästä poistettaisiin lause, jonka mukaan tutkintomaksujen määräytymisen pohjana käytetään tutkintotilaisuuksien järjestämisestä aiheutuvia keskimääräisiä kustannuksia. Tutkintomaksut peritään yleisen kielitutkinnon järjestämisestä aiheutuvien kustannusten kattamiseksi. Tutkintomaksun määrästä eri taitotasoilla säädettäisiin edelleen opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella noudattaen, mitä valtion maksuperustelaisissa (150/1992) julkisoikeudellisista suoritteista perittävistä maksuista säädetään.

Maksuperustelain 6 §:n 1 momentin mukaan julkisoikeudellisesta suoritteesta valtiolle perittävän maksun suuruuden tulee pääsääntöisesti vastata suoritteen tuottamisesta valtiolle aiheutuvien kokonaiskustannusten määrää (*omakustannusarvo*). Säännöksen 2 momentin mukaan yhden tai useamman viranomaisen samanlaatuisista suoritteista voidaan määrätä samansuuruinen maksu silloinkin, kun suoritteen tuottamisesta aiheutuva kustannukset poikkeavat toisistaan. Tällaisen kiinteän maksun suuruutta määrättäessä on otettava huomioon suoritteiden keskimääräinen kokonaiskustannus. Säännöksen 3 momentin mukaan maksu voidaan määrätä perittäväksi yleisesti suoritteen omakustannusarvoa alempana tai jättää kokonaan perimättä, jos siihen

terveyden- ja sairaanhoitoon, muihin sosiaalisiin tarkoituksiin, oikeudenhoitoon, ympäristön-
suojeluun, koulutustoimintaan tai yleiseen kulttuuritoimintaan liittyvistä tai näihin verrattavista
syistä on perusteltua syytä.

Nykyisen säännöksen mukaan tutkintomaksun perii tutkinnon järjestäjä. Yleisten kielitutkinto-
jen tutkintojärjestelmään liittyviä maksuja perivät näin ollen sekä tutkintojen järjestäjät että
Opetushallitus, jolle suoritetaan voimassa olevan lain 13 §:n 2 momentissa tarkoitettua tarkis-
tusarviointia koskeva maksu sekä arvioijarekisteriin merkitsemistä koskeva maksu, josta sääde-
tään opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella. Selkeintä olisi, että myös tutkintomaksu suori-
tettaisiin Opetushallitukselle, joka vastaa yleisestä kielitutkintojärjestelmästä, sen kehittämi-
sestä ja valvonnasta. Tutkintojen järjestäjät laskuttaisivat Opetushallitusta sopimukseen perus-
tuen. Tutkintojen järjestämisen edellytykset säilyisivät ennallaan.

Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti, jonka mukaan tutkintomaksu palautettaisiin tutkintoon
ilmoittautuneelle, jos hän olisi estynyt osallistumasta tutkintoon sairauden tai muun siihen rin-
nastettavan erityisen painavan syyn vuoksi eikä voisi osallistua seuraavaan järjestettävään tut-
kintoon. Maksua ei kuitenkaan palautettaisi, jos esteestä ei olisi ilmoitettu tutkinnon järjestäjälle
ennen tutkintotilaisuutta ja jos hakemusta maksun palauttamisesta ei tehtäisi Opetushallitukselle
kahden viikon kuluessa tutkintopäivästä. Sairaudesta tai muusta esteestä olisi esitettävä riittävä
selvitys, kuten lääkärintodistus, josta sairaus tai muu erityisen painava syy ilmenisi. Ilmoittau-
tuneen olisi kyettävä osoittamaan uskottavalla tavalla se, että hän ei ole voinut osallistua tutkin-
toon sairauden tai muun erityisen painavan syyn vuoksi. Säännöksessä tarkoitettu muu erityisen
painava syy voisi olla esimerkiksi koronapandemian kaltainen poikkeuksellinen tilanne, joka
rajoittaisi tutkintotilaisuuteen osallistumista.

Tutkinnon järjestäjille aiheutuu ylimääräistä työtä ja kustannuksia siitä, että tutkintotilaisuu-
siin ei osallistuta, vaikka niihin on ilmoittauduttu. Tutkinnon järjestävä oppilaitos ei tällöin saa
korvausta kaikesta tutkintoa varten tehdystä työstä. Erityisesti viimeisinä viikkoina ennen tut-
kintopäivää tehdyt siirrot ja perumiset tuottavat järjestäjille turhia kuluja, sillä siinä vaiheessa
tutkintopäivän aikataulu ja ryhmäjako on jo vahvistettu ja tilaisuuden valvojat on varattu. Näin
ollen valvojakulut ovat samat, vaikka useita osallistujia siirtäisi tai peruisi tulonsa. Tutkintoti-
laisuuteen osallistumatta jättävä henkilö vie myös usein tutkintopaikan muilta mahdollisilta
osallistujilta. Näin ollen on perusteltua, ettei maksua palautettaisi ilman erityisen painavaa
syytä.

Maksun palauttaminen edellyttäisi myös, ettei tutkintoon ilmoittautunut pääsisi osallistumaan
seuraavaan samassa kielessä järjestettävään saman tasoiseen tutkintoon. Käytännössä tutkin-
toon ilmoittautuneelle on ensisijaisesti tarjottu siirtoa seuraavaan tutkintotilaisuuteen, jos hän
on estynyt osallistumasta siihen tutkintoon, johon hän on ilmoittautunut ja jonka on jo maksa-
nut.

Näiden lisäksi maksun palauttaminen edellyttäisi, että tutkintoon ilmoittautunut ilmoittaisi es-
teestä tutkinnon järjestäjälle ennen tutkintotilaisuutta ja tekisi Opetushallitukselle hakemuksen
maksun palauttamisesta kahden viikon kuluessa tutkintopäivästä.

Maksun palauttamista koskevaan Opetushallituksen päätökseen voisi vaatia oikaisua Opetus-
hallitukselta hallintolaisissa säädetyn mukaisesti, mikä ilmenisi tämän lain 13 §:n 1 momentista.

Valtion maksuperustelain 11 b:ssä säädetään puolestaan muutoksenhausta julkisoikeudellisista
suoritteista perittävän maksun määräämistä koskevaan päätökseen. Kyseisen säännöksen mu-
kaan maksuperustelain 6 §:ssä tarkoitettua maksun määräämistä koskevaan päätökseen saa vaa-

tia oikaisua kuuden kuukauden kuluessa maksun määräämisestä siten kuin hallintolaissa säädetään. Säännöksen mukaan oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996, nykyisin laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 808/2019) säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

13 §. Muutoksenhaku. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin muutoksenhausta tämän lain 7 §:n 1 momentissa tarkoitettuun Opetushallituksen päätökseen, joka koskee arvioijarekisteriin merkitsemisestä ja 11 §:n 2 momentissa tarkoitettuun Opetushallituksen päätökseen, joka koskee tutkintomaksun palauttamista. Näihin päätöksiin saisi vaatia oikaisua Opetushallitukselta sen mukaisesti, mitä oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa. Oikaisuvaatimus olisi valitusta kevyempi ja nopeampi muutoksenhakukeino, joten se soveltuisi näihin tilanteisiin. Yleissäännökset oikaisuvaatimusmenettelystä ovat hallintolain 7 a luvussa. Kun näihin päätöksiin saisi vaatia oikaisua Opetushallitukselta, niihin ei saisi hakea muutosta valittamalla. Sen sijaan Opetushallituksen oikaisuvaatimukseen antamasta päätöksestä saisi valittaa hallinto-oikeuteen. Muutoksenhausta hallinto-oikeuteen säädetään laissa oikeudenkäynnistä hallintoasioissa.

Pykälän 2 momentissa olisi nykyistä 1 momenttia vastaava säännös muutoksenhausta hallinto-oikeuteen. Pääsääntöisenä muutoksenhakukeinona tässä laissa tarkoitettuun päätökseen olisi edelleen valitus hallinto-oikeuteen. Säännöstä päivitetäisiin siten, että siinä viitattaisiin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin. Opetushallituksen tämän lain 6 a §:ssä tarkoitettu päätös tutkintosuorituksen hylkäämisestä ja siitä, ettei tutkinnon suorittaja voisi kuuteen kuukauteen osallistua uudelleen kyseisen kielen tutkintoon vilpillisen menettelyn tai järjestyksen rikkomisen vuoksi, on yksilön oikeuksia koskeva, ja siten se tulee perustuslain 21 §:n mukaan voida saattaa tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Hallinnollisen seuraamuksen määräämistä koskevissa asioissa on tutkinnon suorittajan oikeusturvan kannalta perusteltua, että asian voi nopeasti saattaa tuomioistuimen ratkaistavaksi. Sääntely olisi tältä osin linjassa esimerkiksi ylioppilastutkinnosta annetun lain muutoksenhakusäännösten kanssa.

Pykälän 3 momentti vastaisi nykyisen 2 momentin säännöstä, jonka mukaan tutkintosuorituksen arviointia koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Tutkintosuorituksen arviointiin tyytymätön voisi kuitenkin vaatia yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunnalta kirjallisesti tarkistusarviointia 14 päivän kuluessa siitä ajankohdasta, jolloin tutkinnon suorittajalla on ollut tilaisuus saada arvioinnin tulokset sekä arvosteluperusteiden soveltaminen omalta kohdaltaan tietoonsa.

Pykälän 4 momentti vastaisi voimassa olevaa 3 momenttia, jonka mukaan tarkistusarviointia koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Tarkistusarvioinnissa on kysymys saman suorituksen uudelleen arvioinnista, eikä yleisen kielitutkinnon uusimiskertoja ole rajoitettu. Jos tarkistusarviointia koskevasta päätöksestä olisi mahdollisuus valittaa, edellyttäisi se myös valituksen käsittelijöiltä kielitutkintoihin liittyvää syvällistä asiantuntemusta. Mahdollinen valittaminen voisi siirtää ja pitkittää päätöksentekoprosessia ollen samalla epätarkoituksenmukainen, eikä täten käytännössä lisäisi tutkinnon suorittajan oikeusturvaa.

Voimassa olevan säännöksen perusteluiden mukaan yleisen kielitutkinnon suorittaminen ei koske yksilön lakisääteistä oikeutta tai velvollisuutta, vaan sen suorittaminen antaa henkilölle edun. Näin ollen on katsottu, ettei ole kyse perustuslain 21 §:n 1 momentissa tarkoitettua yksilön oikeutta tai velvollisuutta koskevasta päätöksestä, joka tulisi saattaa tuomioistuimen käsiteltäväksi, vaan tarkistusarviointi on katsottu riittäväksi oikeussuojakeinoksi.

Yleisen kielitutkinnon suorittamisella on usein kiinteä yhteys kansalaisuuden myöntämiseen, sillä suorittamalla yleinen kielitutkinto taitotasolla kolme voidaan osoittaa kansalaisuuden myöntämisen edellyttämä kielitaito. Yleisen kielitutkinnon suorittaminen on käytännössä yleisin tapa osoittaa kansalaisuuden myöntämiseksi vaadittava kielitaito, mutta se ei kuitenkaan ole ainoa mahdollinen tapa tämän kielitaidon osoittamiseksi.

Näin ollen tarkistusarviointi olisi edelleen katsottava riittäväksi oikeussuojakeinoksi, eikä sitä koskevasta päätöksestä voisi valittaa.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Esityksessä ehdotetaan uudistettavaksi yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikuntaa koskevia säännöksiä. Tutkintotoimikunnan asettamisesta ja kokoonpanosta säädettäisiin aikaisempaa kattavammin yleisistä kielitutkinnoista annetun lain 3 §:ssä, johon siirrettäisiin voimassa olevan yleisistä kielitutkinnoista annetun valtioneuvoston asetuksen 1 §:n 1 ja 2 momentin säännökset. Näin ollen valtioneuvoston asetuksessa ei enää olisi säännöksiä tutkintotoimikunnan asettamisesta. Sen sijaan valtioneuvoston asetuksessa säädettäisiin edelleen tarkemmin tutkintotoimikunnan kokoonpanosta ja asioiden käsittelystä tutkintotoimikunnassa. Valtioneuvoston asetuksella annettaisiin säännökset muun muassa sihteerin- ja toimistotehtävien hoidosta sekä tutkintotoimikunnan jaostotyöskentelystä, kuten nykyisinkin. Asetukseen lisättäisiin myös säännös tutkintotoimikunnan mahdollisuudesta kuulla asiantuntijoita. Valtioneuvoston asetus sisältää lisäksi säännöksiä tutkintotoimikunnan kokouksista ja päätöksenteosta.

Esityksen mukaan tutkinnon järjestäjän tehtävänä olisi nykyisten tehtävien lisäksi vastata tutkintotilaisuuksien valvonnasta ja ilmoittaa Opetushallitukselle viipymättä ehdotetun 6 a §:n 1 momentin mukaisista tilanteista seuraamuksien määräämiseksi. Tämän vuoksi täydennettäisiin myös yleisistä kielitutkinnoista annetun valtioneuvoston asetuksen 6 §:ää, joka koskee sopimusta tutkinnon järjestämisestä.

Asetusluonnos on esityksen liitteenä. Valtioneuvoston asetus yleisistä kielitutkinnoista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta tulisi voimaan 1.1.2023, kuten lakikin.

9 Voimaantulo

Ehdotetaan, että laki tulisi voimaan 1.1.2023.

Nykyinen yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunta jatkaisi toimintaansa toimikautensa loppuun, eli käytännössä 31.12.2024 saakka. Tämän lain säännökset tutkintotoimikunnan toimikaudesta ja kokoonpanosta tulisivat sovellettavaksi seuraavaa tutkintotoimikuntaa asetettaessa.

10 Toimeenpano ja seuranta

Lain toimeenpanoon liittyvistä yhtenäisistä tulkinnoista ja käytännöistä on tarkoitus huolehtia yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunnalle ja tutkinnon järjestäjille annettavalla ohjeistuksella. Opetushallitus ohjeistaisi tutkinnon järjestäjiä esimerkiksi tutkintotilaisuuden valvontaan liittyvistä käytännöistä.

11 Suhde muihin esityksiin

Sisäministeriössä on valmisteltu kansalaisuuslain muutosta, joka on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2023. Muutoksella muun muassa päivitettäisiin ja täsmennettäisiin kansalaisuuslain 17 §:n säännöksiä kielitaidon osoittamisesta. Kielitaitoedellytyksen täyttäminen voitaisiin lain

17 §:n 1 momentin 6-8 kohdan mukaan osoittaa suorittamalla: 6) ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa (630/1998), ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017) tai lukiokoulutuksesta annetussa maakuntalaissa (Ålands författningssamling 2011:13) tarkoitettu suomen tai ruotsin kielellä suoritettu ammatillinen perustutkinto; 7) ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998), ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tai lukiokoulutuksesta annetussa maakuntalaissa tarkoitettu suomen tai ruotsin kielellä suoritettu ammattitutkinto tai erikoisammattitutkinto; 8) yliopistojen tutkinnoista ja erikoistumiskoulutuksista annetun valtioneuvoston asetuksen (794/2004) 6 §:n 1 momentin 1 kohdan, ammattikorkeakouluista annetun valtioneuvoston asetuksen (352/2003) 8 §:n 1 momentin 1 kohdan tai ammattikorkeakouluista annetun valtioneuvoston asetuksen (1129/2014) 7 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaiset tyydyttävää taitoa osoittavat suomen tai ruotsin kielen opinnot tai kypsyysnäyte suomen tai ruotsin kielellä.

Uuden 17 §:n 2 momentin mukaan kielitaitoedellytyksen täyttymisen voisi osoittaa myös todistuksella siitä, että hakijalle on myönnetty oikeus toimia auktorisoiduista kääntäjistä annetussa laissa (1231/2007) tai virallisista kääntäjistä annetussa laissa (1148/1988) tarkoitettuna kääntäjänä, jonka kielenä on suomi tai ruotsi. Lisäksi kielitaidon voisi osoittaa todistuksella siitä, että hakija on merkitty oikeustulkikirekisteristä annetussa laissa (1590/2015) tarkoitettuun oikeustulkikirekisteriin. Todistuksella voisi osoittaa kielitaidon, vaikka mainittu oikeus tai rekisteröinti ei olisi enää voimassa.

Kansalaisuuslakiin esitetyillä muutoksilla ei ole vaikutuksia tämän esityksen käsittelyyn.

12 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Esityksessä ehdotetuilla muutoksilla olisi merkitystä erityisesti perustuslain 6 §:n mukaisen yhdenvertaisuuden, 10 §:n mukaisen yksityiselämän suojan ja 21 §:n mukaisen oikeusturvan kannalta. Perustuslain 6 §:n 1 momentin mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Tämä yleinen yhdenvertaisuuslauseke sisältää mielivallan kiellon ja vaatimuksen samanlaisesta kohtelusta samanlaisissa tapauksissa. Pykälän 2 momentissa säädetyn syrjintäkiellon mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Esitetyn sääntelyn tarkoituksena olisi turvata kielitutkinnon suorittajien yhdenvertainen kohtelu yleisen kielitutkinnon suorittamiseen liittyvissä vilpillistä menettelystä tai järjestyksen rikkomista koskevissa tilanteissa.

Perustuslain 10 § turvaa yksityiselämän suojan perusoikeutena jokaiselle. Pykälän 1 momentin mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen tulkinnan mukaan henkilötietojen suoja sisältyy osittain samassa momentissa turvatun yksityiselämän suojan piiriin. Esitykseen sisältyy henkilötietoja koskevaa sääntelyä, sillä siinä ehdotetaan täsmennyksiä ja päivityksiä arvioijarekisteriä ja yleisten kielitutkintojen tutkintorekisteriä koskeviin säännöksiin. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan PeVL 14/2018 vp katsonut lähtökohtaisesti riittävää olevan, että henkilötietojen suoja ja käsittelyä koskeva sääntely on yhteensopivaa tietosuojasetuksen kanssa. Henkilötietojen suojan toteuttaminen tulisi valiokunnan mukaan jatkossa ensisijaisesti taata yleisen tietosuojasetuksen ja säädettävän kansallisen yleislain nojalla. Tähän liittyen tulisi välttää kansallisen erityislainsäädännön säätämistä sekä varata sellaisen säätäminen vain tilanteisiin, joissa se on yhtäältä sallittua tietosuojasetuksen kannalta ja toisaalta välttämätöntä henkilötietojen suojan toteuttamiseksi (ks. myös PeVL 2/2018 vp, s. 5, PeVL 1/2020 vp, s. 2, PeVL 4/2020 vp, s. 8).

Lainsäätäjän harkintaa sitovia henkilötietojen suojan kannalta tärkeitä sääntelykohteita rekisteröinnissä perustuslakivaliokunnan vakiintuneen tulkintakäytännön mukaan ovat olleet ainakin

rekisteröinnin tavoite, rekisteröitävien henkilötietojen sisältö, niiden sallitut käyttötarkoitukset mukaan luettuna tietojen luovutettavuus sekä tietojen säilytysaika henkilörekistereissä ja rekisteröidyn oikeusturva samoin kuin näiden seikkojen sääntelyn kattavuus ja yksityiskohtaisuus lain tasolla (ks. esim. PeVL 14/2002 vp, s. 2, PeVL 27/2006 vp, s. 2/I, PeVL 11/2016 vp, s. 8 ja PeVL 13/2016 vp, s. 3—4).

Esityksen mukainen henkilötietojen käsittely perustuu tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan, eli käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi. Esityksen mukainen henkilötietoja koskeva sääntely olisi yleisen edun mukaista ja oikeasuhtaista sillä tavoiteltuun päämäärään nähden. Esityksessä ei ehdoteta arkaluonteisia henkilötietoja koskevaa sääntelyä. Ehdotetun sääntelyn tietosuojavaikutuksia on arvioitu edellä tietosuojavaikutusten arviointia koskevassa jaksossa 4.2.4. sekä lain 8 ja 10 §:ää koskevissa säännöskohtaisissa perusteluissa.

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsiteltyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Pykälän 2 momentin mukaan käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.

Oikaisuvaatimuksen käyttöä muutoksenhakukeinona on pyritty laajentamaan. Tarkoituksena on, että oikaisuvaatimus olisi muutoksenhaun ensi vaiheena mahdollisimman laajasti ja että oikaisuvaatimussääntelyn ulkopuolelle jätettäisiin vain asiat, joihin se ei sovellu. Oikaisuvaatimusjärjestelmä on otettu käyttöön esimerkiksi maksuja koskevassa lainsäädännössä kuten valtion maksuperustelaisissa. Lainsäädännön yhtenäisyyden vuoksi on pidetty perusteltuna, että eri hallinnonalojen maksuja koskevassa lainsäädännössä mahdollistettaisiin oikaisuvaatimusjärjestelmän käyttäminen ennen varsinaista muutoksenhakua. (HE 226/2009 vp, s. 33)

Oikaisuvaatimusmenettelyssä virheelliset päätökset voidaan korjata nopeammin ja joustavammin kuin tuomioistuimessa. Oikaisuvaatimusvaiheessa asianosainen voi myös esittää täydentävää selvitystä, joka otetaan huomioon oikaisuvaatimusta ratkaistaessa. Siinäkin tapauksessa, että oikaisuvaatimus ei johda päätöksen muuttamiseen, uuden selvityksen huomioon ottaminen ja oikaisuvaatimukseen annetun päätöksen perusteleminen vähentävät tarvetta valittaa asiasta hallintotuomioistuimeen. Tavoitteena on ollut, että oikaisuvaatimusjärjestelmä olisi käytössä muutoksenhaun ensi vaiheena kaikissa sellaisissa asiaryhmissä, joihin se soveltuisi. Oikaisuvaatimus soveltuu hyvin asiaryhmiin, joissa rutiininomaisesti ratkaistaan paljon samankaltaisia asioita ja joissa päätösten perustelut saattavat olla niukat. Tällöin oikaisuvaatimus mahdollistaa sen, että asianosainen voi tässä vaiheessa saada oikaisuvaatimuksessaan esittämiinsä seikkoihin ensi vaiheen päätöstä yksityiskohtaisemmat perustelut. Oikaisuvaatimus soveltuu hyvin myös asioihin, joissa valitusvaiheessa esitetään usein asiaan vaikuttavaa lisäselvitystä sekä oikeudellisesti yksinkertaisiin asioihin ja asioihin, joissa on jo vakiintunutta oikeuskäytäntöä. Oikaisuvaatimus soveltuu myös tilanteisiin, joissa muulla kuin oikeudellisella erityisasiantuntemuksella on tärkeä merkitys päätöksenteossa. Oikaisuvaatimus ei sen sijaan sovellu asianosaisten oikeusturvan kannalta erityisen merkittäviin asioihin, joissa on tärkeää saada asia tarvittaessa nopeasti tuomioistuimen ratkaistavaksi. Tällaisia ovat esimerkiksi hallinnollisen seuraamuksen määräämistä ja uhkasakon tuomitsemista koskevat asiat. Oikaisuvaatimuksen ulkopuolelle jäisivät myös muut asiaryhmät, joissa asia selvitetään erityisen perusteellisesti jo ensi vaiheen hallintomenettelyssä tai joihin liittyy yleensä vaativaa oikeudellista harkintaa. Tällöin oikaisuvaatimusvaihe voisi tarpeettomasti pidentää asian käsittelyn kokonaiskestoa. (HE 230/2014 vp, s. 41-43, PeVL 55/2014 vp)

Oikaisuvaatimusmenettelyn tarkoituksena on osaltaan toteuttaa perustuslain 21 §:n 2 momentissa tarkoitettuja hyvän hallinnon takeita. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että oikaisuvaatimusmenettelyä voidaan pitää tavallaan muutoksenhaun ensimmäisenä vaiheena, vaikka kysymys ei olekaan tuomioistuimessa tapahtuvasta lainkäytöstä, minkä vuoksi se ei voi täyttää perustuslain 21 §:n 1 momentin vaatimusta siitä, että jokaisella on oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. (PeVL 32/2012 vp, s. 3/II ja PeVL 55/2014 vp)

Esityksen mukaan yleisistä kielitutkiinnoista annetun lain muutoksenhakua koskevaa sääntelyä päivitetäisiin. Välitön muutoksenhakuoikeus hallinto-oikeuteen päätöksestä, joka koskee seuraamuksia vilpillisestä menettelystä tai järjestyksen rikkomisesta, olisi tärkeä yleisen kielitutkinnon suorittajan oikeusturvan kannalta. Näissä tilanteissa asiaa on myös selvitetty perusteellisesti jo hallintopäätöstä tehtäessä. Maksun palauttamista ja arvioijarekisteriin merkitsemistä koskevaan Opetushallituksen päätökseen voisi sen sijaan päätöksenteon luonteen vuoksi ensi vaiheessa vaatia oikaisua Opetushallitukselta. Näissä tilanteissa tärkeää merkitystä on muulla kuin oikeudellisella erityisasiantuntemuksella. Näihin tilanteisiin soveltuisi valitusta kevyempi ja nopeampi muutoksenhakutapa.

Perustuslakivaliokunnan kannanottojen mukaan hallinnollisen seuraamuksen yleisistä perusteista on säädettävä perustuslain 2 §:n 3 momentin edellyttämällä tavalla lailla, koska sen määrittämiseen sisältyy julkisen vallan käyttöä. Laissa on täsmällisesti ja selkeästi määriteltävä seuraamuksen ja sen suuruuden perusteista ja oikeusturvasta (ks. esim. PeVL 28/2014 vp, PeVL 32/2005 vp, PeVL 55/2005 vp). Vaikka perustuslain 8 §:n rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen täsmällisyysvaatimus ei sellaisenaan kohdistu hallinnollisten seuraamusten sääntelyyn, ei tarkkuuden yleistä vaatimusta kuitenkaan voida tällaisen sääntelyn yhteydessä sivuuttaa (PeVL 74/2002 vp). Valiokunta on myös pitänyt tärkeänä varmistaa, että säännökset täyttävät sanktioiden oikeasuhtaisuuteen liittyvät vaatimukset (ks. esim. PeVL 15/2014 vp ja PeVL 17/2012 vp).

Esityksessä ehdotetaan, että vilpillisen menettelyn, sen yrityksen tai niissä avustamisen taikka järjestyksen rikkomisen seuraamuksena voisi olla tutkintasuorituksen hylkääminen ja lisäksi siitä päättäminen, ettei tutkinnon suorittaja voisi kuuden kuukauden aikana suorittaa tutkintoa uudelleen. Nämä eivät olisi kohtuuttomia seuraamuksia tutkinnon suorittajalle, sillä yleisiä kielitutkintoja järjestetään usein eikä niihin osallistumisen kertoja ole rajoitettu. Kielitutkinnon suorittaja voisi myös halutessaan valittaa seuraamusta koskevasta päätöksestä hallinto-oikeuteen. Säännökset vastaisivat osittain ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain säännöksiä, jotka on säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 18/2005 vp).

Perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan Tasavallan presidentti, valtioneuvosto ja ministeriö voivat antaa asetuksia perustuslaissa tai muussa laissa säädetyn valtuuden nojalla. Lailla on kuitenkin säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan. Jos asetuksen antajasta ei ole erikseen säädetty, asetuksen antaa valtioneuvosto. Esityksen mukaan täsmennettäisiin laissa olevia säännöksiä yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunnasta. Tutkintotoimikunnan asettamista koskevat säännökset sisältyisivät lakiin, mutta valtioneuvoston asetuksessa olisi edelleen tarkempia säännöksiä toimikunnan kokoonpanosta ja asioiden käsittelystä toimikunnassa. Nykyisen lain 3 §:n 3 momentin valtuutussäännöstä täsmennettäisiin tämän mukaisesti. Valtuutussäännösten tarkkarajaisuuteen ja täsmällisyyteen on kiinnitetty huomiota perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä (ks. esim. PeVL 38/2013 vp ja PeVL 11/2014 vp).

Lakiehdotukseen sisältyvät asetuksenantovaltuudet eivät kohdistu yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteisiin eivätkä muutoinkaan lain alaan kuuluviin asioihin. Esitetyissä valtuussäännöksissä on kyse esimerkiksi sellaisista käytännön järjestelyistä ja teknisluonteisista yksityiskohdista, joista säättäminen voidaan perustuslain 80 §:n estämättä osoittaa asetuksenantajan tehtäväksi (ks. PeVL 18/2005 vp).

Perustuslain 81 §:n 2 momentissa säädetään valtion viranomaisten toiminnastaan perimistä maksuista. Sen mukaan maksullisuuden sekä maksujen suuruuden yleisistä perusteista on säädettävä lailla. Lailla tulee säätää yleisesti siitä, millaisista virkatoimista, palveluista ja tavaroista maksuja voidaan periä tai millaiset suoritteet ovat kokonaan maksuttomia. Samoin lailla on säädettävä maksujen suuruuden määrittämisessä noudatettavista periaatteista, kuten omakustannusarvon tai liiketaloudellisten perusteiden noudattamisesta. Säännös koskee kaikkia valtion virastoja ja laitoksia. Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota muun muassa maksuasetuksen antamisen valtuutuksiin (ks. PeVL 20/2007 vp).

Yleisistä kielitutkinnoista annetun lain 11 §:ssä säädetään yleisten kielitutkintojen tutkintomaksusta, joka suoritetaan nykyään kielitutkinnon järjestäjälle. Tutkintomaksun määrästä eri taitotasoilla säädetään opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella noudattaen, mitä valtion maksuperustelaisissa (150/1992) julkisoikeudellisista suoritteista perittävistä maksuista säädetään. Esityksen mukaan lain 11 §:ää muutettaisiin siten, että tutkintomaksu suoritettaisiin Opetushallitukselle, mikä lisäisi kielitutkintojärjestelmän rahoittamisen selkeyttä ja läpinäkyvyyttä. Lisäksi pykälässä säädettäisiin tutkintomaksun palauttamisesta. Säännös olisi tärkeä tutkintomaksujen yhtenäisten palautuskäytäntöjen sekä tutkinnon suorittajan oikeusturvan takaamiseksi.

Perustuslain 119 §:n 2 momentin mukaan valtionhallinnon toimielinten yleisistä perusteista on säädettävä lailla, jos niiden tehtäviin kuuluu julkisen vallan käyttöä. Yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunnan tehtäviin kuuluu julkisen vallan käyttöä, minkä vuoksi toimikunnan yleisistä perusteista on säädettävä lailla (ks. esim. PeVL 12/2004). Esitykseen sisältyy asiallisesti voimassa olevaa lainsäädäntöä vastaava säännös tutkintotoimikunnan tehtävistä.

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle. Perustuslakivaliokunta on korostanut, että uskottaessa hallintotehtäviä muulle kuin viranomaiselle tulee säännösperusteisesti taata oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten noudattaminen tässä toiminnassa (PeVL 5/2014 vp, PeVM 10/1998 vp). Tämä edellyttää pääsääntöisesti, että asian käsittelyssä noudatetaan hallinnon yleislakeja ja että asioita käsittelevät toimivat virkavastuulla (PeVL 53/2014 vp, PeVL 5/2014 vp, PeVL 11/2006 vp, PeVL 33/2004 vp, PeVL 46/2002 vp). Viittausta hallinnon yleislakeihin ei enää nykyisin ole perustuslain 124 §:n takia välttämätöntä sisällyttää lakiin, koska hallinnon yleislakeja sovelletaan niiden sisältämien soveltamisalaa, viranomaisten määritelmää tai liikelaitosten kielellisiä palveluita ja yksityisen kielellistä palveluvelvollisuutta koskevien säännösten nojalla myös yksityisiin niiden hoitaessa julkisia hallintotehtäviä (PeVL 27/2014 vp, PeVL 5/2014 vp, s. 4, PeVL 23/2013 vp, PeVL 10/2013 vp, PeVL 37/2010 vp, PeVL 13/2010 vp, PeVL 42/2005 vp). Tässä laissa tarkoitetut arvioijat hoitavat julkisia hallintotehtäviä, minkä vuoksi niihin sovellettaisiin hallinnon yleislakeja ilman erillistä viittausta.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

yleisistä kielitutkinnoista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan yleisistä kielitutkinnoista annetun lain (964/2004) 8 §:n 4 momentti ja 10 §:n 4 momentti,
muutetaan 2 §:n suomenkielinen sanamuoto, 3 §, 4 §:n 1 momentti, sellaisena kuin on laissa 543/2017, 5 §, 7 §:n 2 momentti, 8—11 § ja 13 §:n 1 momentti, sekä
lisätään lakiin uusi 3 a §, 6 a § ja 11 §:n 2 momentti seuraavasti:

2 §

Tutkintojen hallinto

Yleisestä kielitutkintojärjestelmästä, sen kehittämisestä ja valvonnasta vastaa Opetushallitus. Opetushallitus voi tehdä yleisten kielitutkintojen laatimiseen ja arviointiin liittyviä sopimuksia korkeakoulujen kanssa.

3 §

Yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunta

Opetushallituksen yhteydessä on yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunta, jonka Opetushallitus asettaa enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan.

Tutkintotoimikunnassa on puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja enintään kahdeksan muuta jäsentä. Kullakin jäsenellä puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajaa lukuun ottamatta on henkilökohtainen varajäsen. Jos puheenjohtaja, varapuheenjohtaja, jäsen tai varajäsen eroaa kesken toimikauden, Opetushallitus nimittää hänen tilalleen uuden jäsenen jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

Tutkintotoimikunnan jäsenten tulee edustaa ainakin kielen opetuksen, kielitaidon testauksen ja työmarkkinoilla tarvittavan kielitaidon asiantuntijoita.

Opetushallitus päättää tutkintotoimikunnan jäsenten palkkiot.

Tutkintotoimikunnan kokoonpanosta ja asioiden käsittelystä tutkintotoimikunnassa annetaan tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella.

3 a §

Tutkintotoimikunnan tehtävät

Tutkintotoimikunnan tehtävänä on sen lisäksi, mitä 13 §:n 3 momentissa säädetään, käsitellä yleisten kielitutkintojen kehittämiseen liittyviä periaatteellisia ja yhteiskunnan tai kielitutkinnon suorittajan kannalta merkittäviä asioita sekä tehdä aloitteita kielitutkintojen kehittämiseksi. Tutkintotoimikunnan tehtävistä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja tehtäviä hoitaviin tutkintotoimikunnan jäseniin sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä.

4 §

Tutkintojen järjestäminen

Opetushallitus sopii yleisten kielitutkintojen järjestämisestä enintään viiden vuoden määräajaksi kerrallaan. Sopimuksia voidaan tehdä korkeakoulujen, valtion virastojen ja laitosten ja sellaisten koulutuksen järjestäjien tai oppilaitosten ylläpitäjien kanssa, joilla on joko perusopetuslaissa (628/1998) tarkoitettu opetuksen järjestämislupa tai lukiolaissa (714/2018) tarkoitettu koulutuksen järjestämislupa, ammatillisesta koulutuksessa annetussa laissa (531/2017) tarkoitettu tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupa taikka vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998) tarkoitettu oppilaitoksen ylläpitämislupa tai perusopetuksen järjestäjänä olevan kunnan tai kuntayhtymän sekä tarvittaessa muiden sellaisten rekisteröityjen yhteisöjen tai säätiöiden kanssa, joilla on riittävä asiantuntemus.

5 §

Tutkinnon järjestäjän tehtävät

Tutkinnon järjestäjän tehtävänä on:

- 1) järjestää tutkinnot sopimusehtojen mukaisesti;
 - 2) tiedottaa tutkinnoista;
 - 3) vastata tutkintotilaisuuksien valvonnasta;
 - 4) ilmoittaa Opetushallitukselle viipymättä 6 a §:n 1 momentin mukaisista tilanteista seuraamusten määräämiseksi;
 - 5) toimittaa tutkintosuoritukset arvioitaviksi; sekä
 - 6) toimittaa opetustoimen viranomaisille niiden tarvitsemat tiedot tutkintojen järjestämisestä.
- Tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä hoitaessaan tutkinnon järjestäjään sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999).

Tutkinnon järjestäjien tehtävistä ja niitä koskevien sopimusten sisällöstä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

6 a §

Seuraamus vilpillisestä menettelystä ja järjestyksen rikkomisesta

Tutkinnon suorittajan tutkintosuoritus voidaan katsoa hylätyksi, jos hän syyllistyy vilpilliseen menettelyyn tai vilpin yritykseen tai niissä avustamiseen taikka muutoin rikkoo järjestystä. Lisäksi tutkinnon suorittaja voi menettää oikeutensa osallistua kyseisen kielen tutkintoon kuuden kuukauden ajaksi. Jos tutkinnon suorittaja on ehtinyt ilmoittautua suorittamaan tutkintoa uudelleen, Opetushallitus voi peruuttaa osallistumisen.

Päätöksen 1 momentissa tarkoitettussa asiassa tekee Opetushallitus.

7 §

Arvioijat

Arvioijaan sovelletaan rikosoikeudellisia virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä.

8 §

Arvioijarekisteri

Yleisten kielitutkintojen arviointiin osallistuvista henkilöistä pidetään arvioijarekisteriä tutkintosuoritusten yhdenmukaisen arvioinnin tason turvaamiseksi. Opetushallitus on arvioijarekisterin rekisterinpitäjä.

Rekisteriin tallennetaan arvioijan yksilöimistä varten henkilön nimi ja syntymäaika. Lisäksi rekisteriin tallennetaan kieli tai kielet, joita henkilö on oikeutettu arvioimaan sekä tarpeelliset yhteystiedot.

Arvioija merkitään arvioijarekisteriin viideksi vuodeksi, minkä jälkeen 2 momentissa tarkoitettut tiedot on poistettava rekisteristä. Merkintä voidaan hakemuksesta uusiksi viideksi vuodeksi kerrallaan edellyttäen, että arvioija edelleen täyttää 7 §:ssä säädetyn kelpoisuuden ja on käytännössä ylläpitänyt arviointitaitoaan. Jos arvioinneissa ilmenee olennaisia puutteita tai laiminlyöntejä, Opetushallitus voi arvioijaa kuultuaan poistaa merkinnän ennen määräajan päättymistä.

9 §

Tutkintotodistus

Tutkintoon osallistuja saa todistuksen, joka sisältää arvioinnin sen tasoisesta tutkinnosta, johon hän on osallistunut.

10 §

Yleisten kielitutkintojen tutkintorekisteri

Opetushallitus on yleisten kielitutkintojen tutkintorekisterin rekisterinpitäjä. Rekisterin tarkoituksena on suoritettuja kielitutkintoja ja tutkintoihin sisältyviä osakokeita koskevien tietojen säilyttäminen sekä yleisen kielitutkinnon toimivuuden seuranta.

Rekisteriin tallennetaan henkilön yksilöimistä varten yleiseen kielitutkintoon osallistuneen nimi, oppijanumero ja syntymäaika. Lisäksi rekisteriin tallennetaan tutkintoon osallistuneen kansalaisuus, tutkinnon suorittamispaikka, tutkintokieli, saadut taitotasoarviot, tutkintokertojen ajankohta ja tarpeelliset yhteystiedot.

Tutkintorekisteriin tallennettavat tiedot säilytetään 50 vuotta, minkä jälkeen tiedot on poistettava rekisteristä.

11 §

Tutkintomaksu

Opetushallitus perii tutkintoon ilmoittautuneelta tutkintomaksun. Tutkintomaksun määrästä eri taitotasolla säädetään opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella noudattaen, mitä valtion maksuperustelaisissa (150/1992) julkisoikeudellisista suoritteista perittävistä maksuista säädetään.

Tutkintomaksu palautetaan tutkintoon ilmoittautuneelle, jos hän on estynyt osallistumasta tutkintoon sairauden tai muun siihen rinnastettavan erityisen painavan syyn vuoksi eikä voi osallistua seuraavaan järjestettävään tutkintoon. Maksua ei palauteta, jos esteestä ei ole ilmoitettu tutkinnon järjestäjälle ennen tutkintotilaisuutta. Hakemus maksun palauttamisesta tulee tehdä Opetushallitukselle kahden viikon kuluessa tutkintopäivästä.

13 §

Muutoksenhaku

Edellä 7 §:n 1 momentissa ja 11 §:n 2 momentissa tarkoitettuun päätökseen saa vaatia oikaisua Opetushallitukselta. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa (434/2003).

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

Tutkintosuorituksen arviointia koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Tutkintosuorituksen arviointiin tyytymätön voi kuitenkin vaatia yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunnalta kirjallisesti tarkistusarviointia 14 päivän kuluessa siitä ajankohdasta, jolloin tutkinnon suorittajalla on ollut tilaisuus saada arvioinnin tulokset sekä arvosteluperusteiden soveltaminen omalta kohdaltaan tietoonsa.

Tarkistusarviointia koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa asetettu yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunta jatkaa toimintaansa toimikautensa loppuun.

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Sanna Marin

Opetusministeri Li Andersson

Laki

yleisistä kielitutkinnoista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan yleisistä kielitutkinnoista annetun lain (964/2004) 8 §:n 4 momentti ja 10 §:n 4 momentti,
muutetaan 2 §:n suomenkielinen sanamuoto, 3 §, 4 §:n 1 momentti, sellaisena kuin on laissa 543/2017, 5 §, 7 §:n 2 momentti, 8—11 § ja 13 §:n 1 momentti, sekä
lisätään lakiin uusi 3 a §, 6 a § ja 11 §:n 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Tutkintojen hallinto

Tutkintojen hallinto

Yleisestä kielitutkintojärjestelmästä, sen kehittamisestä ja valvonnasta vastaa opetushallitus. Opetushallitus voi tehdä yleisten kielitutkintojen laatimiseen ja arviointiin liittyviä sopimuksia korkeakoulujen kanssa.

Yleisestä kielitutkintojärjestelmästä, sen kehittamisestä ja valvonnasta vastaa *Opetushallitus*. Opetushallitus voi tehdä yleisten kielitutkintojen laatimiseen ja arviointiin liittyviä sopimuksia korkeakoulujen kanssa.

3 §

3 §

Yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunta

Yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunta

Opetushallituksen yhteydessä on yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunta, jonka Opetushallitus asettaa viideksi vuodeksi kerrallaan.

Opetushallituksen yhteydessä on yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunta, jonka Opetushallitus asettaa *enintään kolmeksi* vuodeksi kerrallaan.

Tutkintotoimikunnan tehtävänä on sen lisäksi, mitä 13 §:n 2 momentissa säädetään, käsitellä yleisten kielitutkintojen kehittämiseen liittyviä periaatteellisia ja tärkeitä asioita sekä tehdä aloitteita kielitutkintojen kehittämiseksi. Näistä tehtävistä voidaan antaa tarvittaessa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Tutkintotoimikunnassa on puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja enintään kahdeksan muuta jäsentä. Kullakin jäsenellä puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajaa lukuun ottamatta on henkilökohtainen varajäsen. Jos puheenjohtaja, varapuheenjohtaja, jäsen tai varajäsen eroaa kesken toimikauden, Opetushallitus nimittää hänen tilalleen uuden jäsenen jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

Tutkintotoimikunnan kokoonpanosta, asetamisesta ja asioiden käsittelystä tutkintotoimikunnassa säädetään valtioneuvoston asetuksella. Opetushallitus päättää tutkintotoimikunnan jäsenten palkkioista.

Tutkintotoimikunnan jäsenten tulee edustaa ainakin kielen opetuksen, kielitaidon testauksen ja työmarkkinoilla tarvittavan kielitaidon asiantuntijoita.

Voimassa oleva laki

Tutkintotoimikunnan jäsenet toimivat virkavastuulla. Tutkintotoimikunnan jäsenen esteellisyyteen sovelletaan, mitä hallintolain (434/2003) 27—29 §:ssä säädetään.

Ehdotus

Opetushallitus päättää tutkintotoimikunnan jäsenten palkkiot.

Tutkintotoimikunnan kokoonpanosta ja asioiden käsittelystä tutkintotoimikunnassa *annetaan tarkemmat säännökset* valtioneuvoston asetuksella.

3 a §

Tutkintotoimikunnan tehtävät

Tutkintotoimikunnan tehtävänä on sen lisäksi, mitä 13 §:n 3 momentissa säädetään, käsitellä yleisten kielitutkintojen kehittämiseen liittyviä periaatteellisia ja yhteiskunnan tai kielitutkinnon suorittajan kannalta merkittäviä asioita sekä tehdä aloitteita kielitutkintojen kehittämiseksi. Tutkintotoimikunnan tehtävistä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja tehtäviä hoitaviin tutkintotoimikunnan jäseniin sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä.

4 §

Tutkintojen järjestäminen

Opetushallitus sopii yleisten kielitutkintojen järjestämisestä enintään viiden vuoden määräajaksi kerrallaan. Sopimuksia voidaan tehdä korkeakoulujen, valtion virastojen ja laitosten ja sellaisten koulutuksen järjestäjien tai oppilaitosten ylläpitäjien kanssa, joilla on joko perusopetuslaissa (628/1998) tarkoitettu opetuksen järjestämislupa tai lukiolaissa (629/1998) tarkoitettu koulutuksen järjestämislupa, ammatillisesta koulutuksessa annetussa laissa (531/2017) tarkoitettu tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupa taikka vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998) tarkoitettu oppilaitoksen ylläpitämislupa tai perusopetuksen järjestäjänä olevan kunnan tai kuntayhtymän sekä tarvittaessa muiden sellaisten rekisteröityjen yhteisöjen tai säätiöiden kanssa, joilla on riittävä asiantuntemus.

4 §

Tutkintojen järjestäminen

Opetushallitus sopii yleisten kielitutkintojen järjestämisestä enintään viiden vuoden määräajaksi kerrallaan. Sopimuksia voidaan tehdä korkeakoulujen, valtion virastojen ja laitosten ja sellaisten koulutuksen järjestäjien tai oppilaitosten ylläpitäjien kanssa, joilla on joko perusopetuslaissa (628/1998) tarkoitettu opetuksen järjestämislupa tai *lukiolaissa (714/2018)* tarkoitettu koulutuksen järjestämislupa, ammatillisesta koulutuksessa annetussa laissa (531/2017) tarkoitettu tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupa taikka vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998) tarkoitettu oppilaitoksen ylläpitämislupa tai perusopetuksen järjestäjänä olevan kunnan tai kuntayhtymän sekä tarvittaessa muiden sellaisten rekisteröityjen yhteisöjen tai säätiöiden kanssa, joilla on riittävä asiantuntemus.

5 §

Tutkinnon järjestäjän tehtävät

Tutkinnon järjestäjän tehtävänä on:

- 1) järjestää tutkinnot sopimusehtojen mukaisesti;
- 2) tiedottaa tutkinnoista *niin, että tutkintoihin osallistuminen on tasapuolisesti mahdollista kaikille kansalaisryhmille;*

3) toimittaa tutkintosuoritukset arvioitaviksi; sekä

4) toimittaa opetustoimen viranomaisille niiden tarvitsemat tiedot tutkintojen järjestämisestä.

Tutkinnon järjestäjien tehtävistä ja niitä koskevien sopimusten sisällöstä voidaan sääntää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

5 §

Tutkinnon järjestäjän tehtävät

Tutkinnon järjestäjän tehtävänä on:

- 1) järjestää tutkinnot sopimusehtojen mukaisesti;
- 2) tiedottaa tutkinnoista;

3) *vastata tutkintotilaisuuksien valvonnasta;*

4) *ilmoittaa Opetushallitukselle viipymättä 6 a §:n 1 momentin mukaisista tilanteista seuraamuksien määrittämiseksi;*

5) toimittaa tutkintosuoritukset arvioitaviksi; sekä

6) toimittaa opetustoimen viranomaisille niiden tarvitsemat tiedot tutkintojen järjestämisestä.

Tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä hoitaessaan tutkinnon järjestäjään sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999).

Tutkinnon järjestäjien tehtävistä ja niitä koskevien sopimusten sisällöstä voidaan antaa *tarkempia säännöksiä* valtioneuvoston asetuksella.

6 a §

Seuraamus vilpillisestä menettelystä ja järjestyksen rikkomisesta

Tutkinnon suorittajan tutkintosuoritus voidaan katsoa hylätyksi, jos hän syyllistyy vilpilliseen menettelyyn tai vilpin yritykseen tai niissä avustamiseen taikka muutoin rikkoo järjestystä. Lisäksi tutkinnon suorittaja voi menettää oikeutensa osallistua kyseisen kielen tutkintoon kuuden kuukauden ajaksi. Jos tutkinnon suorittaja on ehtinyt ilmoittautua suorittamaan tutkintoa uudelleen, Opetushallitus voi peruuttaa osallistumisen.

Päätöksen 1 momentissa tarkoitettussa asiassa tekee Opetushallitus.

7 §

Arvioijat

Arvioijat toimivat virkavastuulla. Arvioijan esteellisyyteen sovelletaan, mitä hallintolain 27—29 §:ssä säädetään.

7 §

Arvioijat

Arvioijaan sovelletaan rikosoikeudellisia virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä.

8 §

Arvioijarekisteri

Opetushallitus ylläpitää yleisten kielitutkintojen arviointiin osallistuvista henkilöistä rekisteriä tutkintosuoritusten yhdenmukaisen arvioinnin tason turvaamiseksi.

Rekisteriin talletetaan henkilön nimi, henkilötunnus, sekä kieli tai kielet, joita henkilö on oikeutettu arvioimaan. Lisäksi rekisteriin talletetaan tarpeelliset yhteystiedot.

Henkilö merkitään arvioijarekisteriin viiden vuoden ajaksi, ja merkintä voidaan hakemuksesta uusua, edellyttäen, että henkilö täyttää edelleen 7 §:ssä säädetty vaatimukset ja on käytännössä ylläpitänyt arviointitaitoaan. Jos henkilön suorittamissa arvioinneissa ilmenee olennaisia puutteita tai laiminlyöntejä, Opetushallitus voi arvioijaa kuultuaan poistaa merkinnän ennen määräajan päättymistä.

Arvioijarekisteriin sovelletaan lisäksi viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) ja henkilötietolain (523/1999) säännöksiä.

9 §

Tutkintotodistus

8 §

Arvioijarekisteri

Yleisten kielitutkintojen arviointiin osallistuvista henkilöistä *pidetään arvioijarekisteriä* tutkintosuoritusten yhdenmukaisen arvioinnin tason turvaamiseksi. *Opetushallitus on arvioijarekisterin rekisterinpitäjä.*

Rekisteriin tallennetaan *arvioijan yksilöimistä varten* henkilön nimi ja syntymäaika. Lisäksi rekisteriin tallennetaan kieli tai kielet, joita henkilö on oikeutettu arvioimaan *sekä* tarpeelliset yhteystiedot.

Arvioija merkitään arvioijarekisteriin *viideksi vuodeksi, minkä jälkeen 2 momentissa tarkoitettut tiedot on poistettava rekisteristä.* Merkintä voidaan hakemuksesta uusua *viideksi vuodeksi kerrallaan* edellyttäen, että *arvioija* edelleen täyttää 7 §:ssä säädetyn *kelpoisuuden* ja on käytännössä ylläpitänyt arviointitaitoaan. Jos arvioinneissa ilmenee olennaisia puutteita tai laiminlyöntejä, Opetushallitus voi arvioijaa kuultuaan poistaa merkinnän ennen määräajan päättymistä.

(kumotaan)

9 §

Tutkintotodistus

Voimassa oleva laki

Tutkintoon osallistuja saa todistuksen, joka sisältää arvioinnin sen tasoisesta tutkinnosta, johon hän on osallistunut. *Todistuksen allekirjoittamisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.*

10 §

Yleisten kielitutkintojen tutkintorekisteri

Opetushallitus ylläpitää yleisten kielitutkintojen tutkintorekisteriä suoritettuja kielitutkintoja ja tutkintoihin sisältyviä osakokeita koskevien tietojen säilyttämistä sekä yleisen kielitutkinnon toimivuuden seuranta varten.

Rekisteriin talletetaan yleiseen kielitutkintoon osallistuneen nimi, henkilötunnus, kansalaisuus, sukupuoli, tutkinnon suorittamispaikka, tutkintokieli, saadut taitotasoarviot, tutkintokertojen ajankohta ja tarpeelliset yhteystiedot.

Tutkintorekisterin tiedot säilytetään 30 vuotta.

Tutkintorekisteriin sovelletaan lisäksi viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain ja henkilötietolain säännöksiä.

11 §

Tutkintomaksu

Yleisen kielitutkinnon järjestäjä perii tutkintoon osallistuvalla tutkintomaksun. *Tutkintomaksujen määräytymisen pohjana käytetään tutkintotilaisuuksien järjestämisestä aiheutuvia keskimääräisiä kustannuksia.* Tutkintomaksun määrästä eri taitotasoilla säädetään *opetusministeriön* asetuksella noudattaen, mitä valtion maksuperustelaissa (150/1992) julkisoikeudellisista suoritteista perittävistä maksuista säädetään.

Ehdotus

Tutkintoon osallistuja saa todistuksen, joka sisältää arvioinnin sen tasoisesta tutkinnosta, johon hän on osallistunut.

10 §

Yleisten kielitutkintojen tutkintorekisteri

Opetushallitus on yleisten kielitutkintojen tutkintorekisterin rekisterinpitäjä. Rekisterin tarkoituksena on suoritettuja kielitutkintoja ja tutkintoihin sisältyviä osakokeita koskevien tietojen säilyttäminen sekä yleisen kielitutkinnon toimivuuden seuranta.

Rekisteriin *tallennetaan henkilön yksilöimistä varten yleiseen kielitutkintoon osallistuneen nimi, oppijanumero ja syntymäaika. Lisäksi rekisteriin tallennetaan tutkintoon osallistuneen kansalaisuus, tutkinnon suorittamispaikka, tutkintokieli, saadut taitotasoarviot, tutkintokertojen ajankohta ja tarpeelliset yhteystiedot.*

Tutkintorekisteriin tallennettavat tiedot säilytetään 50 vuotta, minkä jälkeen tiedot on poistettava rekisteristä.

(kumotaan)

11 §

Tutkintomaksu

Opetushallitus perii tutkintoon ilmoittautuneelta tutkintomaksun. Tutkintomaksun määrästä eri taitotasoilla säädetään opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella noudattaen, mitä valtion maksuperustelaissa (150/1992) julkisoikeudellisista suoritteista perittävistä maksuista säädetään.

Tutkintomaksu palautetaan tutkintoon ilmoittautuneelle, jos hän on estynyt osallistumasta tutkintoon sairauden tai muun siihen rinnastettavan erityisen painavan syyn vuoksi eikä voi osallistua seuraavaan järjestettävään tutkintoon. Maksua ei palauteta, jos esteestä ei ole ilmoitettu tutkinnon järjestäjälle ennen

tutkintotilaisuutta. Hakemus maksun palauttamisesta tulee tehdä Opetushallitukselle kahden viikon kuluessa tutkintopäivästä.

13 §

Muutoksenhaku

Opetushallituksen tässä laissa tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Tutkintosuorituksen arviointia koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Tutkintosuorituksen arviointiin tyytymättömän voi kuitenkin vaatia yleisten kielitukintojen tutkintotoimikunnalta kirjallisesti tarkistusarviointia 14 päivän kuluessa siitä ajankohdasta, jolloin tutkinnon suorittajalla on ollut tilaisuus saada arvostelun tulokset sekä arvosteluperusteiden soveltaminen omalta kohdaltaan tietoonsa.

Tarkistusarviointia koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

13 §

Muutoksenhaku

Edellä 7 §:n 2 momentissa ja 11 §:n 2 momentissa tarkoitettuun päätökseen saa vaatia oikaisua Opetushallitukselta. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa (434/2003).

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

Tutkintosuorituksen arviointia koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Tutkintosuorituksen arviointiin tyytymättömän voi kuitenkin vaatia yleisten kielitukintojen tutkintotoimikunnalta kirjallisesti tarkistusarviointia 14 päivän kuluessa siitä ajankohdasta, jolloin tutkinnon suorittajalla on ollut tilaisuus saada arvostelun tulokset sekä arvosteluperusteiden soveltaminen omalta kohdaltaan tietoonsa.

Tarkistusarviointia koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa asetettu yleisten kielitukintojen tutkintotoimikunta jatkaa toimintaansa toimikautensa loppuun.

Valtioneuvoston asetus

yleisistä kielitutkinnoista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti
muutetaan yleisistä kielitutkinnoista annetun valtioneuvoston asetuksen (1163/2004) 1 §:n otsikko ja 1 §, 2 §:n 3 momentti ja 6 § seuraavasti:

1 §

Yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunnan kokoonpano

Tutkintotoimikunta voi kutsua pysyviä tai tilapäisiä asiantuntijoita sekä tarpeen mukaan kuulla myös muita asiantuntijoita.

Tutkintotoimikunta voi asettaa jaostoja tarkistusarviointeja koskevien päätösten valmistelua varten, kielikohtaisten kysymysten valmistelua varten ja tarvittaessa muita asioita varten. Jaostoon nimitetään puheenjohtaja ja enintään neljä muuta jäsentä. Jaostojen jäsenet voivat olla tutkintotoimikuntaan kuulumattomia.

Tutkintotoimikunnan ja sen jaostojen sihteeri- ja toimistotehtävät hoidetaan Opetushallituksessa virkatyönä.

2 §

Tutkintotoimikunnan tehtävät

Tutkintotoimikunnan tehtävänä on:

- 1) tehdä aloitteita tutkintojärjestelmän kehittämiseksi;
 - 2) käsitellä valmistavasti yleisten kielitutkintojen perusteet;
 - 3) käsitellä asiat, jotka koskevat uusien kielten liittämistä järjestelmään tai siitä poistamista;
- ja
- 4) käsitellä asiat, jotka liittyvät tutkinnoissa käytettäviin testeihin.

Tutkintotoimikunnan puheenjohtaja allekirjoittaa tutkintotodistukset.

Tutkintotoimikunta laatii vuosittain työsuunnitelman ja toimintakertomuksen ja toimittaa ne Opetushallitukselle.

6 §

Sopimus tutkinnon järjestämisestä

Tutkinnon järjestämistä koskevasta sopimuksesta tulee käydä ilmi ainakin seuraavat asiat:

- 1) kielet, joissa tutkintoja järjestetään;
- 2) tutkintotasot, joilla tutkintoja järjestetään;
- 3) tutkintojen järjestämispaikkakunnat;
- 4) tutkintojen järjestämiseen liittyvä yhteistyö muiden järjestäjien kanssa;
- 5) aika, jonka kuluessa tutkintosuoritukset on toimitettava arviointiin;
- 6) tutkintoihin liittyvän tiedotuksen ja neuvonnan järjestäminen;
- 7) testimateriaalin käsittelystä huolehtiminen;
- 8) tutkintotilaisuuden valvonnasta huolehtiminen sekä

9) *velvollisuus ilmoittaa Opetushallitukselle vilpillisestä menettelystä ja järjestyksen rikkomisesta tutkintotilaisuudessa.*

Tämä asetus tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 .